

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ

ὑπό

ΠΕΤΡΟΥ Τ. ΚΟΥΒΕΛΗ

Μετὰ τὴν πρόσφατον πτώσιν τοῦ δολλαρίου, εὐάριθμοι νέαι χῶραι προσετέθησαν εἰς τὴν ὁμάδα τῶν Κρατῶν, ποὺ διατηροῦν τὸ νόμισμά των τῆς χρυσῆς βάσεως. Καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ αἱ χῶραι, ποὺ παραμένουν ἀκόμη εἰς τὸν χρυσοῦν κανόνα, ταχέως θὰ ἐξαναγκασθοῦν ὑπὸ τῶν πραγμάτων νὰ τὸν ἐγκαταλείψουν χάριν ἑνὸς περισσότερον εὐμεταβλήτου καὶ εὐκολώτερον προσαρμοζομένου εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας νομίσματος. Ἡ πτώσις τοῦ δολλαρίου ὑπῆρξεν ἴσως περισσότερον συνειδητὴ καὶ σκόπιμος· ἢ πτώσις τῶν ὑπολοίπων νομισμάτων θὰ εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀνεξάρτητος τῆς θελήσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἡ νομισματικὴ κρίσις ἐν τούτῳ θὰ ἐπιδεινωθῆ, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν παρεμβολὴν νέων ἐμποδίων εἰς τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου.

Σχέδια ἐπὶ σχεδίων ἀναπτύσσονται μὲ ἀφετηρίαν τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ χρυσοῦ ὡς βάσεως τοῦ παγκοσμίου νομισματικοῦ συστήματος καὶ σκοπὸν τὴν ἐξοικονόμησιν καὶ δικαιότεραν κατανομὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὑψηλίου. Ἐν μέσῳ τούτων ἀραιαὶ φωναὶ ὑψοῦνται ὑπὲρ ἑνὸς μετάλλου, τὸ ὁποῖον τραγικὴ μοῖρα ἠθέλησεν νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ χαμηλότερον ἐπίπεδον τῆς ἀξιολογικῆς κλίμακος τῶν Λαῶν. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀργύρου, τὸν ὁποῖον, ἀφοῦ ἐχρησίμευσεν ὡς νομισματικὸν μέταλλον ἐπὶ χιλιετηρίδας ὀλοκλήρους, εἶδομεν νὰ ἐγκαταλείπεται διαδοχικῶς ὑπὸ τῶν περισσοτέρων χωρῶν χάριν τοῦ χρυσοῦ μόνου. Ἐφηρόσθη καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ δόγμα, ὅτι ἢ πτώσις συντελεῖται ταχύτερον ἀπὸ τὴν ἀνοδὸν. Μία ἑκατονταετηρὶς ἤρκεσεν, ἵνα χάσῃ ὁ ἄργυρος γόητρον ἀποκτηθὲν διὰ μέσου τῆς παρελεύσεως αἰώνων. Παρὰ τὰς διαρκῶς καταβαλλομένας προσπάθειάς πρὸς παλιν-ὀρθωσίν του εἰς τὸ νομισματικὸν σύστημα, τὸ λευκὸν μέταλλον χάνει διαρκῶς ἔδαφος, ἢ διαδοχικὴ δὲ ἐγκατάλειψίς του ὡς νομίσματος εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ κατέλθῃ ἢ τιμὴ του εἰς ἐπίπεδα ἀπιστεύτως χαμηλὰ καὶ νὰ δημιουργήσῃ οὕτω νέαν σειρὰν προβλημάτων διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν.

Ἡ παροῦσα μελέτη αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἔχει: νὰ περιγράψῃ εἰς τὰς

γενικωτέρας του γραμμᾶς τὸ πρόβλημα τοῦ ἀργύρου, ὡς τοῦτο δι-
εμορφώθη κατὰ τὴν νεωτέραν ἰδίᾳ περίοδον καὶ ἐφ' ὅσον συνδέεται
μὲ τὰ γενικώτερα οἰκονομικὰ προβλήματα τοῦ κόσμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ *

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ †

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκυκλοφόρουν ταυτοχρόνως χρυσὸς καὶ ἄρ-
γυρος μὲ σχέσιν βεβαίως μεταβλητὴν, ἀλλὰ μεταβολὰς μικρὰς καὶ
σπανίας, λόγῳ τοῦ πνεύματος τῆς παραδόσεως, τῆς ἐπιδράσεως τοῦ
νόμου καὶ τῆς ἐξουσίας, καὶ τῆς μὴ ἐλευθέρως νομισματοκοπῆς. Ἡ
οἰκονομικὴ ὁμῶς πρόοδος καὶ ἡ αὔξησις τῶν νομισματικῶν ἀναγκῶν
συντελοῦν εἰς τὸ νὰ ἐκδιώξῃ τὸ πολυτιμότερον νόμισμα τὰ λοιπὰ
καὶ νὰ καταλάβῃ σὺν τῷ χρόνῳ τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Οὕτω κατὰ
τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ρώμης, τὰ χάλκινα καὶ ὀρει-
χάλκινα νομίσματα ἐπήρκουν διὰ τὰς νομισματικὰς τῆς ἀνάγκας.
Βραδύτερον, τῷ 268 π.Χ. ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πλοῦτου ὠδήγησεν εἰς
τὴν κοπὴν ἀργυρῶν νομισμάτων καὶ τῷ 207 π.Χ. χρυσῶν τοιούτων.

Ἡ ἀνακάλυψις τῶν πλουσίων ὀρυχείων χρυσοῦ τοῦ Νωρικοῦ, τῷ
150 π.Χ., ἐπέφερον ἀπότομον πτώσιν τῆς ἐμπορικῆς ἀξίας τοῦ χρυ-
σοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν μεταβολὴν τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄρ-

* Μέγα μέρος τῆς βιβλιογραφίας, τὴν ὁποίαν εἶχομεν ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν σύντα-
ξιν τῆς παρούσης μελέτης, εὐγενῶς παρεχώρησεν ἡμῖν ὁ Καθηγητῆς κ. Γ. Χα-
ριτάκης, ὃν καὶ ἐντεῦθεν εὐχαριστοῦμεν.

1. Πρβλ. κυρίως:

W. Onalid: «Lecons sut la monnaie et les problèmes monétaires». Pas-
ris 1927 σελ. 62 κ. ἐφ. D r. G e r h a r d S c h a c h e r: «Entwicklung de-
Silber-Problems in U.S A.» εἰς Die Bank-Berlin 1 Marz 1933 F r. H e r a b e t-
t e: «La crise et la monnaie d'argent» εἰς Revue de Paris 1 Mars 1931 H.
H o r n b o s t e l et F. A l l i g é: «La querelle de l'argent-métal εἰς Revue
politique et parlementaire» Paris 10 Avril 1932.—R.S: «Peut-on revaloriser
l'argent; εἰς Information 8. 10 Mars 1933.—H. R o t h b a r t h: «The remo-
netization of silver» εἰς The Times Trade Supplement, London 14.XI.31.—
C. Duarte: «The worp crisis and the depreciation of silver» εἰς The Mining
Journal, London 15. VII. 31.—M. M a z z u c h e l l i: «La Tragedia dell'
argento» εἰς Rivista Bancaria, Roma τ. 6 1930.—M a x T u r m a n n: «La
chute de l'argent» εἰς Ouest Eclair-Rennes 29.1.31.—T h. W o o d l o c k:
«Money metal» εἰς Wall Stree Joujrnal 16.11.31.—«The silver situation, εἰς
E c o n o m i s t 28.III.31»—H. W i t l s o n: «ὁ νέος ἀγὼν διὰ τὸν ἄργυρον» εἰς
Ἐλεύθερον Βῆμα 24.IV.33.

γυρον, ἀπὸ 1:17 εἰς 1:9. Ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης πτώσεως ὑπῆρξεν ἡ προτίμησις τοῦ χρυσοῦ ὡς νομισματικῆς ὕλης, ἀφ' ἐνὸς λόγῳ τῶν διαθεσίμων ποσοτήτων του, καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου, τῆς ἐκτάσεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους καὶ τῆς εὐκόλου μεταφορᾶς τοῦ χρυσοῦ, ὡς καὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ νομισματικοὶ νόμοι ἠνύθουν τὴν κυκλοφορίαν αὐτοῦ.

Οὕτω τὸ δοκιμασθὲν χονδροειδὲς σύστημα διμεταλλισμοῦ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Ἀπὸ τοῦ Νέρωνος (54—68 μ.Χ.) μέχρι τοῦ Σεπτίμου—Σεβήρου τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα θεωροῦνται ὡς κέρματα καὶ χάνουν 40—50 ο)ο τῆς ἀξίας των. Ὁ χρυσός, ὀλιγώτερον ὑποτιμηθεὶς, ἐγκαθιδρύθη ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου τῷ 311 ὡς μοναδικὴ βᾶσις τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, διὰ νὰ διατηρηθῆ εἰς τὸ Βυζάντιον μέχρι τῆς πτώσεως αὐτοῦ κατὰ τὸ 1453. Ὁ Μεσαίων ἐπαναφέρει ἐν Εὐρώπῃ τὴν ἀργυρᾶν βᾶσιν, καὶ τοῦτο διαρκεῖ μέχρι τέλους τοῦ 17ου αἰῶνος ἐν Ἀγγλίᾳ, τοῦ 18ου ἐν Γαλλίᾳ καὶ τοῦ 19ου εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς μονομεταλλιστικὰς χώρας ἀργύρου. Ὁ διμεταλλισμὸς ἐγκατελείφθη διαδοχικῶς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐγκαταλείψεως ταύτης ὑπῆρξεν ἡ συσώρευσις ἀργύρου εἰς τὰς Ἀνατολικὰς χώρας, αἵτινες ἠναγκάσθησαν τελικῶς κατὰ τὴν διαρρέυσασαν δεκαετίαν νὰ συνδέσουν τὸ νόμισμά των μὲ τὸν χρυσόν. Τὰ αἴτια τῆς ἀπαρνήσεως ταύτης τοῦ ἀργύρου εἶναι πολλὰ. Κυρίως ὅμως ταῦτα δέον ν' ἀναζητηθοῦν εἰς τὰς δυσχερείας τὰς ἐκ τῶν ὑπερμέτρων διακυμάνσεων τοῦ ἀργύρου προκυπτούσας. Πόθεν προῆλθον αἱ διακυμάνσεις αὗται θέλομεν ἴδῃ ἐν τῇ προόδῳ τῆς ἐρεῦνης μας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος προέχει νὰ ἐξετάσωμεν, πρὸς καλλιτέραν κατανόησιν τῆς σημερινῆς θέσεως τοῦ προβλήματος, πότε καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας ἤρχισε διαμορφούμενον «πρόβλημα ἀργύρου» κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος, ὁπότε ἕκτακτοι συνθήκαι ὠδήγησαν εἰς ἐγκατάλειψιν τοῦ λευκοῦ μετάλλου ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, πρόβλημα ἀργύρου, ὑφ' ἣν ἔννοιαν νοοῦμεν τοῦτο ἐνταῦθα, δὲν ὑφίστατο. Καθ' ὅλον τὸν εὐρωπαϊκὸν Μεσαίωνα καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, μέχρι τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου, ἐκυκλοφόρουν νομίμως καὶ εἰς ἀπεριόριστα ποσὰ τόσον χρυσᾶ ὅσον καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα. Ὅπερ σπουδαιότερον δέ, ὁ ἄργυρος ὑπῆρξε τὸ κατ' ἐξοχὴν νόμισμα, ὃ δὲ χρυσός, ἔνεκα τῆς σπανιότητός του, ἀπετέλει μᾶλλον συμπληρωματικὸν αὐτοῦ νόμισμα. Ἡ ἀξία τοῦ ἀργύρου διετηρήθη σχετικῶς σταθερά, ἡ δὲ σχέσις του πρὸν τὸν χρυσόν, ἀπὸ τοῦ 6ου μ.Χ. αἰῶνος μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ἦτο 4:1. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης χρονολογοῦνται αἱ διακυμάνσεις τῆς τιμῆς τοῦ

ἀργύρου καὶ τῆς σχέσεώς του πρὸς τὸν χρυσόν, διακυμάνσεις ὅμως, τῶν ὁποίων, μολονότι εὐρυτάτων, τὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ νομισματικοῦ συστήματος δὲν ὑπῆρξαν τόσο καταστρεπτικά, ὅσον τὰ τῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους σημειωθεισῶν. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, συνεπεία τῆς εὐρέσεως ἀφθόνων κοιτασμάτων ἀργύρου, ἡ σχέση μεταξὺ τῶν δύο μετάλλων ἀνῆλθεν εἰς 12:1, ἡ ἀναλογία δὲ αὕτη παρέμεινε μέχρι τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅτε ἀνῆλθεν ἐκ νέου εἰς 15.1)2:1. Ἡ νέα αὕτη σχέση, ἐφ' ἧς, θεωρηθείσης ὡς σταθερᾶς, ἐβασίσθη τὸ νομισματικὸν σύστημα τῆς Λατινικῆς Νομισματικῆς Ἐνώσεως, παρέμεινεν ἐν ἰσχύϊ μέχρι τοῦ 1873, ἔτους ἀπὸ τοῦ ὁποίου κυρίως χρονολογοῦνται αἱ ἀλλεπάλληλοι ἀπομακρύνσεις ἀπὸ τοῦ διμεταλλισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ.

Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται πρόβλημα ἀργύρου ἐν Εὐρώπῃ ἀρχομένου τοῦ 19ου αἰῶνος, συνεπεία τῆς ἀνακαλύψεως νέων κοιτασμάτων ἀργύρου κατὰ τὴν τριακονταετῆ περίοδον 1780—1810. Αἱ διακυμάνσεις τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου, αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν κατόπιν τούτου, ὠδήγησαν τὴν Μ. Βρετανίαν, κατόπιν μιᾶς περιόδου *de facto* ἐγκαταλείψεως τοῦ ἀργύρου ὡς νομισματικῆς βάσεως, εἰς ἐπίσημον εἰσαγωγὴν τοῦ χρυσοῦ μονομεταλλισμοῦ κατὰ τὸ 1816. Ἐν Γαλλίᾳ, τὰ νομισματοκοπεῖα ἀκολουθοῦντα τὴν μεταρρύθμισιν τῆς κυκλοφορίας¹ καὶ τὴν ἴδρυσιν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας ἤνοιξαν τὰς πύλας των εἰς τὴν ἐλευθέραν νομισματοκοπήν ἀργύρου κατὰ τὴν ἀναλογίαν 15.1)2:1 καὶ ἔκτοτε δὲν ἔκλεισαν εἰ μὴ τῷ 1875, ὅτε ἀνεστάλη ὀλοσχερῶς ἡ κοπὴ ἀργυρῶν νομισμάτων. Οὕτω μέχρι τοῦ 1850 ἡ νομισματικὴ κατάστασις ἐν Εὐρώπῃ ἔβαινεν ὁμαλῶς. Ἀπὸ τοῦ 1851 ὅμως ἀρχεται περίοδος ἰσχυρῶν νομισματικῶν διαταραχῶν, ἧτις ἔφερον εἰς τὴν διαδοχικὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἀργύρου κατὰ τὴν περίοδον 1870—1900. Αἰτία τούτων ὑπῆρξεν ἡ ἀνακάλυψις ἀφθόνων ὀρυχείων χρυσοῦ ἐν Καλιφορνίᾳ (1843) καὶ Αὐστραλίᾳ (1851). Ὁ τετραπλασιασμός τῆς παραγωγῆς χρυσοῦ ἐπέφερον ἀντίστοιχον ὑπερτίμησιν τοῦ ἀργύρου, ὅστις φυγαδεύεται ἢ χρησιμοποιεῖται πρὸς ἀποθησαύρισιν ἢ πώλησίν του ὡς μέταλλον. Ἡ κερδοσκοπία εὐρίσκεται εἰς τὸ κατακόρυφόν της. Πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλειφθῆ ὁ διμεταλλισμός, ὅπερ καὶ ἔπραξεν ἡ Ὁλλανδία κατὰ τὸ 1847, τὸ μέτρον ὅμως τοῦτο δὲν ἐφηρμόσθη γενικώτερον. Ἡ Γαλλικὴ Κυ-

1. Περὶ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐν Γαλλίᾳ νομισματικοῦ καθεστῶτος πρβλ. W. O u a l i d ἔνθ. ἄνωτ. σελ. 67—71.

βέρνησις προέβη, πρὸς καταστολήν τῆς κερδοσκοπίας, εἰς μείωσιν τοῦ τίτλου τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων. Ἡ Πολιτικὴ αὕτη ἐγενικεύθη διὰ τῆς συμφωνίας τῆς 23ης Δεκεμβρίου 1865, δι' ἧς ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς «Λατινικῆς Νομισματικῆς Ἐνώσεως» μεταξύ Γαλλίας, Βελγίου, Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας, εἰς τὴν ὁποίαν προσεχώρησε βραδύτερον καὶ ἡ Ἑλλάς (1868). Δι' αὐτῆς ἐμειώθη ὁ τίτλος τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων ἀπὸ 0,900 εἰς 0,835. Δὲν εἶχον ὅμως παρέλθει τρία ἔτη καὶ νέοι κλονισμοὶ τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τῆς Εὐρώπης ἤρχισαν. Ὁ Γαλλογερμανικὸς πόλεμος τοῦ 1870, ἡ ἐξάντλησις τῶν χρυσωρυχείων τῆς Καλλιφορνίας καὶ Αὐστραλίας καὶ τέλος ἡ ἀνακάλυψις νέων ὀρυχείων ἀργύρου εἰς Δυτικὴν Ἀμερικὴν ὑπῆρξαν τὰ γεγονότα, ἡ ἐπίδρασις τῶν ἐποίων ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὴ ἐπὶ τῆς περαιτέρω ἐξελίξεως τοῦ διμεταλλιστικοῦ συστήματος καὶ τῆς τύχης τοῦ λευκοῦ μετάλλου. Εἰς χρονικὸν διάστημα ἑνὸς ἔτους, εὐθύς μετὰ τὸ πέρασ τοῦ Πολέμου, ἡ Γαλλία εἶχε καταβάλει εἰς τὴν Γερμανίαν ὅλας τὰς πολεμικὰς ἐπανορθώσεις. Ἡ ταχύτης τῆς πληρωμῆς ἐξέπληξε τὸν κόσμον. Ἡ αἰφνιδία δὲ αὕτη καταβολὴ τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως κατέκλυσε τὴν Γερμανίαν μὲ νόμισμα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ προκαλέσῃ σοβαρὰν ἐξάρθρωσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ νὰ ὀδηγήσῃ τὴν Αὐτοκρατορίαν, πρὸς ἀποφυγὴν ἐμπορικῆς κρίσεως, εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἀργύρου καὶ τὴν καθιέρωσιν τοῦ χρυσοῦ μονομεταλλισμοῦ (1873). Εὐθύς ἀμέσως ἤρχισεν ἡ Γερμανία τὴν πώλησιν τῶν καταργηθέντων ἀργυρῶν νομισμάτων, ἅτινα κατέκλυσαν οὕτω τὰ νομισματοκοπεῖα τῆς Λ.Ν.Ε. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, συντελούσης καὶ τῆς προοδευτικῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ἀργύρου, ὡς ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως νέων ἀργυρούχων κοιτασμάτων ἐν Ἀμερικῇ, ἐπροκάλεσε σοβαρὰν ὑποτίμησιν τοῦ μετάλλου. Ὁ χρυσὸς ὑπερτιμᾶται. Ἡ κερδοσκοπία κορυφοῦται. Πρὸ τῆς καταστάσεως ταύτης εὕρισκομένη ἡ Λ.Ν.Ε. ἀναγκάζεται νὰ περιορίσῃ τῷ 1874 τὴν ἐλευθέραν νομισματοκοπὴν ἀργύρου καὶ ν' ἀναστείλῃ ὀλοσχερῶς ταύτην τὴν 5ην Νοεμβρίου 1878. Ἡ Γαλλία ἐγκαταλείπει οὕτω τὴν ἀργυρᾶν βάσιν καὶ συνδέει τὸ νόμισμά της πρὸς μόνον τὸν χρυσόν. Τὸ παράδειγμά της ἐμιμήθησαν καὶ ὅσαι χῶραι διετήρουν ἀκόμη διμεταλλισμὸν (Αἴγυπτος, Καναδᾶς, Ρουμανία, Αὐστραλία, Ἰταλία) Καὶ τέλος τὸ 1900 αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι εἰσάγουν τὸν μονομεταλλισμὸν χρυσοῦ. Σημειωθεῖσης κατὰ τὰ ἔτη 1890—93 πτώσεως τῶν τιμῶν, ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ μεταλλισμοῦ πρὸς διεύρυνσιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Ἡ συζήτησις αὕτη διεκόπη ὅμως λόγῳ τῆς ἐπελθούσης μετ' ὀλίγον ὑψώσεως τῶν τιμῶν, καὶ αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Διεκόπη, ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν

ἡμερησίαν διάταξιν μετὰ τεσσαρακονταετίαν, ὅτε νέα καταστροφικὴ πτώσις τῶν τιμῶν ἔλαβε χώραν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συγχρόνου κρίσεως.

Ἡ διαδοχικὴ ὅμως ἐγκατάλειψις τοῦ ἀργύρου ὡς νομισματικῆς βάσεως ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν δὲν ἠδύνατο εἶμὴ νὰ ἔχη ἀντίκτυπον καὶ ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς ἄπω Ἀνατολῆς, αἵτινες ἀπὸ χιλιετηρίδων παρέμεναν εἰς νομισματικὸν σύστημα μονομεταλλισμοῦ ἀργύρου. Πράγματι, ἡ συρροὴ τοῦ καταργηθέντος ἀργύρου εἰς Ἀνατολὴν ἠνάγκασε τὸ 1893 τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἰνδιῶν ν' ἀναστείλῃ τὴν ἐλευθέραν νομισματοκοπὴν ἀργύρου. Τὸ μέτρον τοῦτο ἦλθε νὰ βαρύνῃ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τοῦ λευκοῦ μετάλλου.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὅμως ὁ ἄργυρος δὲν παρητήθη τῶν δικαιωμάτων του με ὅσην εὐκολίαν εἰς τὴν παλαιὰν ἡπειρον. Αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἀποτελοῦν, μετὰ τὸ Μεξικόν, τὴν δευτέραν ἀργυροπαραγωγὸν χώραν τοῦ κόσμου. Οἱ παραγωγεῖς ἀργύρου, ἐκπροσωπούμενοι εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Κογκρέσσον ὑπὸ ἰσχυρᾶς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος, διεξήγαγον ἐπὶ μακρὰν περίοδον ἐτῶν ἀγῶνα περὶ ὑπάρξεως. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πάλης αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ διαδοχικὴ λήψις μέτρων με ἐπίδρασιν ἄλλοτε εὐνοϊκὴν καὶ ἄλλοτε δυσμενῆ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἀργύρου. Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ κοπὴ ἀργυρῶν νομισμάτων ἀπέτελει ἀνέκαθεν καὶ ἀποτελεῖ εἰσέτι ἐν Ἀμερικῇ μίαν τῶν κυριωτέρων ἀπαιτήσεων εὐρέων Ἀμερικανικῶν λαϊκῶν στρωμάτων, ἰδίᾳ τῶν ἀγροκτημόνων εἰς τὰς Νοτίους Πολιτείας. Εἰς τοῦτο δέον ν' ἀποδοθῇ τὸ γεγονός ὅτι αἱ ἐκάστοτε προσπάθειαι τῶν ἀργυροπαραγωγῶν πρὸς ἀνατίμησιν τοῦ ἀργύρου ὑποστηρίζονται ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης. Εἰδικώτερον ὅμως ἡ ἐξέλιξις τοῦ νομισματικοῦ συστήματος ἐν Ἀμερικῇ ἔχει οὕτω: 1) κατὰ τὴν περίοδον 1792—1834 ἐπικρατεῖ διμεταλλισμὸς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου με σχέσιν 1:15, ἥτις ὅμως ἀνατρέπεται, ὑπερτιμωμένου τοῦ χρυσοῦ, ὅστις φυγαδεύεται καὶ οὕτως ὁ ἄργυρος ἀπομένει ἡ κυρία βᾶσις τοῦ νομισματικοῦ συστήματος· 2) περίοδος 1834—1853, ἡ σχέσις χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ὑποβιβάζεται ἀπὸ 1:15 εἰς 1:16, δι' ἐλαττώσεως τοῦ βάρους τοῦ χρυσοῦ δολλαρίου, πρὸς παρεμπόδισιν τῆς φυγαδέσεως τοῦ χρυσοῦ. Τὸ μέτρον ὅμως τοῦτο, συνεπεία τῆς διαφορᾶς μεταξὺ ἐμπορικῆς καὶ νομισματικῆς ἀξίας τοῦ ἀργύρου, προκαλεῖ ἀγρίαν κερδοσκοπίαν ἐπ' αὐτοῦ, ὅστις φυγαδεύεται, ἐνῶ ἡ ἀγορὰ πλημμυρεῖ χρυσοῦ. Ἀποτέλεσμα: ὁ χρυσὸς ἀνακηρύσσεται ὡς βᾶσις τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τὸ 1853. 3) 1853—1873: χρυσοῦς μονομεταλλισμὸς. Πρὸς

διεξαγωγήν τοῦ πολέμου τῆς ἀνεξαρτησίας ἐκδίδεται χαρτονόμισμα. Τέλος, διὰ νομοθετικοῦ Διατάγματος τοῦ Κογκρέσου, τὸ 1873 εἰσάγεται ἐκ νέου ὁ μονομεταλλισμὸς χρυσοῦ. Τὸ διάταγμα τοῦτο, ὅπερ ἔκτοτε οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ ἀργύρου ὠνόμασαν «Ἐγκλημα τοῦ 1873» ἀπετέλεσε τὴν νομικὴν ἀναγνώρισιν μιᾶς *de facto* ὑφισταμένης κχτατάσεως, καθόσον ἐπὶ πολλὰ ἔτη δὲν εἶχεν εἰσρεύσῃ ἄργυρος εἰς τὰ νομισματοκοπεῖα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, συνεπεία τῆς ὑψώσεως τῆς τιμῆς του καὶ τῆς ἐπελθούσης σπάνιος αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἤδη τῷ 1873, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Διατάγματος καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως ἄλλων χωρῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ Γερμανία, ἀπὸ τοῦ ἀργυροῦ νομίσματος, ἤρχισεν ἐπικρατοῦσα σοβαρὰ ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου. Ἡ εἰς τὸ ἀργυροῦν δολλάριον περιεχομένη μεταλλικὴ ἀξία, ἀντιστοιχοῦσα τῷ 1872 εἰσέτι πρὸς 1 δολλ. ὑπεβιβάσθη μέχρι τοῦ 1876 εἰς 9)10 \$, πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον οὐσιωδῶς συνετέλεσαν αἱ μεγάλαι γερμανικαὶ πωλήσεις καταργηθέντος ἀργυροῦ νομίσματος καὶ ἡ ἀνακάλυψις νέων ἀργυρορυχείων εἰς τὴν Νεβάδαν. Ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἀγροκτημόνων, οἵτινες ἤδη τῷ 1871 ἐφρόνουν ὅτι ἡ ὑποτίμησις τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων (προξενηθεῖσα ὑπὸ τοῦ πληθωρισμοῦ πίστεως) προήρχετο ἐκ τῆς ἀναστολῆς τῆς νομισματοκοπῆς ἀργύρου, οἱ ἀργυροπαραγωγοὶ ἤρχισαν μετ' ὀλίγον τὰς ἐνεργείας των πρὸς παλινόρθωσιν τοῦ ἀργύρου. Οὗτοι ἐπέτυχον τῷ 1878 τὴν ψήφισιν τοῦ νόμου Bland—Allisson, ὅστις ὑπεχρέου τὴν Κυβέρνησιν ν' ἀγοράσῃ ἐκ νέου ἄργυρον καὶ νὰ προβῇ εἰς τὴν κοπὴν ἀργυρῶν νομισμάτων, καὶ δὴ κατ' ἐλάχιστον μὲν 2 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, κατ' ἀνώτατον δὲ ὄριον 4 ἑκατομμυρίων μηνιαίως. Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τὸν νόμον Bland—Allisson, κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐτῶν 1878—890 ἐκόπησαν ἐν συνόλῳ 378 ἑκατομμύρια ἀργυρῶν δολλαρίων, τὰ ὁποῖα ὁμως, παρ' ὅλην τὴν διεξαχθεῖσαν προπαγάνδαν, κατέστη δυσχερέστατον νὰ διατεθῶσιν ὑπὸ τὴν μεταλλικὴν των μορφήν εἰς τὸ κοινόν, τὸ ὁποῖον ἔχανεν ὁσημέραι τὴν συνήθειαν τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων. Οὕτως ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ ποσότης τῶν δολλαρίων αὐτῶν συνεσωρεύθη εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον, τὸ ὁποῖον ἀντεκατέστησε ταῦτα ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ, συμφώνως πρὸς ἐξουσιοδότησιν τοῦ Bland—Bill, διὰ τῶν καλουμένων «πιστοποιητικῶν» ἢ «ὁμολόγων ἀργύρου» (*silver-certificates*). Συνεπεία τούτου, νέαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀργυροπαραγωγῶν, καὶ τῷ 1890 ἐπέτυχαν τὴν ψήφισιν τοῦ Νόμου Sherman, δι' οὗ ὑπεχρεοῦτο ἡ Κυβέρνησις ν' ἀγοράζῃ μηνιαίως τουλάχιστον 4.1)2 ἑκατομμύρια οὐγγιῶν ἀργύρου, τὰ ὁποῖα νὰ χρησιμοποιοῖ ὡς κάλυμμα δι' ἐκδοθησόμενα γραμμάτια θησαυροφυλακίου. Οὕτω, τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὀλόκληρος ἡ εἰς

ἄργυρον παραγωγή τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἶχεν ἀγορασθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Μέχρι δὲ τοῦ Φθινοπώρου τοῦ 1894, τοῦ χρόνου καθ'ὸν ὁ νόμος Sherman ἔπαυσεν ἰσχύων, ἡ Κυβέρνησις ἠγόρασεν ὄχι ὀλιγώτερα τῶν 156 ἑκατομμυρίων \$. Ἡ ἀπότομος ἐν τούτοις πτώσις τοῦ ἀργύρου δὲν κατωρθώθη ν'ἀνακοπῆ οὔτε διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτῆς ὑποστηρίξεως. Ἡ τιμὴ τοῦ ἀργύρου ἔπεσεν ἀπὸ 0,81 χρυσοῦ δολλαρίου τῷ 1890, κάτω τῶν 0,50 χρ. δολλ. τῷ 1894, κυρίως νυνεπεία τῆς ἀναστολῆς τῆς νομισματοκοπῆς ἀργύρου ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν (1893). Τοῦτο ὑπῆρξε καὶ τὸ κύριον αἴτιον, δι'ὃ ἠτόνισεν ὁ νόμος Sherman. Ἄλλ'οἱ «Silvermen» δὲν ἐγκατέλειψαν τὸν ἀγῶνα. Τῷ 1896 ὁ ἐκπρόσωπός των William Bryan ἀνεκηρύχθη ὑποψήφιος Πρόεδρος. Ὁ Bryan ὅμως ὑπέστη βαρεῖαν ἥτταν καὶ τὸ κόμμα τοῦ ἀργύρου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ ὥστε τὴν 14ην Μαρτίου 1900 διὰ νέου νομισματικοῦ νόμου νὰ εἰσαχθῆ τελικῶς ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις ὁ μονομεταλλισμὸς χρυσοῦ.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, οἱ ἀργυροπαραγωγοὶ δὲν κατέθεσαν τὰ ὄπλα, εἰς ἀγῶνα ὅμως ἄνισον, ἐφ'ὅσον ὁ χρυσοῦς κανὼν εἶχε ριζωθῆ πλέον εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Συνεπεία ἰδιαιτέρας, συναφοῦς μὲ τὸν παγκόσμιον πόλεμον καταστάσεως, μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας θ'ἀσχοληθῶμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἐπετεύχθη νὰ πωληθῶσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν 200 ἑκατομμύρια οὐγγιῶν εἰς τὴν ὑψηλὴν τιμὴν τοῦ 1 δολ. κατ'οὔγγιαν. Τὸ Διάταγμα ὅμως Pittman τοῦ Ἀπριλίου 1918 ἐπέφερε νέον πλήγμα κατὰ τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ ἀργύρου. Τοῦτο ἐξουσιοδότη τὸ θησαυροφυλίκιον νὰ ἀποσύρῃ τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ πιστοποιητικὰ ἀργύρου, νὰ μετατρέψῃ τὰ ὡς κάλυμμα τούτων χρησιμοποιούμενα ἀργυρᾶ νομίσματα καὶ νὰ τήξῃ αὐτὰ εἰς τὴν τιμὴν τοῦ 1 δολ. τὴν οὐγγίαν κατ'ἐλάχιστον ὅριον. Πρὸς ἀποζημίωσιν ὅμως τῶν ἀργυροπαραγωγῶν προέβλεψεν ὁ Νόμος Pittman ἐκ νέου τὴν ἀγορὰν ὠρισμένων ποσοτήτων ἀργυρῶν δολλαρίων. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ὀλίγον μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου πτώσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου εἰς 50 cents, ὥστε ν'ἀναγκασθῶσι κατὰ τὸ 1921 ν'ἀναστεῖλουν τὰς ἐκ μέρους τοῦ θησαυροφυλακίου ἀγορὰς ἀργύρου.

Ἐκ τῆς συντόμου αὐτῆς ἐπισκοπήσεως τῆς ἐξελίξεως τοῦ προβλήματος τοῦ ἀργύρου εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καταφαίνεται πόσον ὀλίγον εἰς τὴν χώραν ταύτην δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ὀριστικῆς καὶ γενικῶς ἀνεγνωρισμένης ἐγκαταλείψεως τοῦ διπλοῦ νομισματικοῦ κανόνος. Ἐπισήμως μὲν ὁ διμεταλλισμὸς κατηργήθη τῷ 1900 εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, ἀλλ'ἡ προπαγάνδα δὲν ἔπαυσε ποτὲ τελείως, οὔτε πρόκειται νὰ παύσῃ, ἐφ'ὅσον αἱ Ἑνωμένα Πολιτεία

θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ παρέχουν τὰ 31 0)ο τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς ἀργύρου. Περιφανεστάτην ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ ἡ ἐσχάτως (Ἀπρίλιος 1933) δοθεῖσα ἐξουσιοδότησις τοῦ Κογκρέσσου πρὸς τὸν Πρόεδρον Ροϋζβελτ, ὅπως προβῆ εἰς τὴν ἔκδοσιν χαρτονομίσματος τριῶν δισεκατομμυρίων δολλαρίων μὲ βάσιν χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐπαναφορὰν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων καὶ δὴ κατ'ἠύξημένον ποσὸν τούτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗΝ ΤΟΥ ΜΟΡΦΗΝ ¹

Ι. Ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου καὶ τὰ αἷτια αὐτῆς. Τὸ πρόβλημα τοῦ ἀργύρου προσέλαβε τὰς μᾶλλον ἐπικινδύνους διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν διαστάσεις, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον 1920—32 καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, περίοδον καθ'ἣν ἐσημειώθησαν αἱ εὐρύτεραι διακυμάνσεις, τὰς ὁποίας ἐγνώρισεν ἡ τιμὴ

1. Πρβλ. «Τὸ ἐμπόριον τοῦ ἀργύρου» εἰς «Οἶκον. Ταχυδρόμον» 21.1.30.—Max Turmann: ἔνθ. ἄνωτ.—«The silver crisis» εἰς «The British Trade Review», London Jan. 1931.—Francis Brownell: «Possibility of Indian Co-operation in Stabilising Silver» εἰς «The Mining Journal», London 7.III.31.—Προαναφερθὲν ἄρθρον «Economist» 28.III.31.—Dr Arthur Heichen: «Die silber frage als Wahremgs-problem» εἰς «Bank-Archiv» 1931 σελ. 428 κ. ἐφ.—Max von Schinckel: «Zur Frage einer Silberwahrung» εἰς Bank Archiv 1931 σελ. 45-46.—Gerville Réache: «La controverse internationale au sujet de la dépréciation de l'argent» εἰς Information 9.IV.31.—Fr. Herbertte ἔνθ. ἄνωτ.—René Pupin: «L'rgent» εἰς Le Temps. Paris 30.VI.31.—«The silver problem» εἰς «The Times Trade Supplement» 1.VIII.31.—Alfred Chatterton: «Value of silver au international pool» ἐπιστολὴ πρὸς Times Λονδίνου 3.IX.31.—Hornbostel et F. Alligé ἔνθ. ἄνωτ. E.M.Gull: «Practical aspects of the silver problem» εἰς «The Financial Times Chine Supplement» 27. V. 32.—Kenzi Kodania: «Silvers influence upon world Trade» εἰς New York Journal of Commerce, 15.11.33.—R.S. ἔνθ. ἄνωτ.—Ivan Raga: «Silber und Welwirtschaftsdepression» εἰς «Neue Bündner zeitung» Chur 13.III.33.

Ἐπὶ πλέον μικρὰ ἀνυπόγραφα ἄρθρα εἰς τὰς ἐφημερίδας Wall Street Journal, Neue Zürcher Zeitung Frankfurter Zeitung καὶ τὰ περιοδικὰ «Οἰκονομικὸν ταχυδρόμον» καὶ Economiste Francaie» ἐτῶν 1930 καὶ 1931.

τοῦ λευκοῦ μετάλλου. Αἱ διακυμάνσεις αὗται ἦτο φυσικὸν νὰ ἔχουν ἄμεσον ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς ὅλης οἰκονομικῆς καταστάσεως, ἰδιαί-
 τατα δὲ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν καὶ
 τῆς λειτουργίας τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Ἀσφαλῶς ἡ πτώσις
 τοῦ ἀργύρου δὲν εἶναι ἡ μοναδικὴ αἰτία τῆς συγχρόνου κρίσεως.
 Ἀποτελεῖ ὅμως μίαν τῶν πλέον χαρακτηριστικῶν αὐτῆς ἐκδηλώ-
 σεων. Ἀπὸ πολλοῦ ἄλλως τε παρατηρεῖται σύμπτωσης τῶν διακυ-
 μάνσεων τοῦ ἀργύρου καὶ τῆς γενικῆς τάσεως τῶν τιμῶν.

Οὕτω: ἡ πτώσις τῆς ἀξίας τοῦ μετάλλου καὶ ἡ δυσμενὴς ἐπίδρασις
 αὐτῆς ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν, ἀποτελοῦν τὰ
 οὐσιωδέστερα σημεῖα τοῦ «προβλήματος τοῦ ἀργύρου» ὡς τοῦτο
 ἐμφανίζεται κατὰ τὴν νεωτέραν ἰδίως περίοδον. Ἄς ἐξετάσωμεν λε-
 πτομερέστερον τὰ δύο αὐτὰ ζητήματα, παρακολουθοῦντες κατὰ
 πρῶτον τὴν ἐξελικτικὴν διαμόρφωσιν τῶν τιμῶν τοῦ ἀργύρου κατὰ
 τὴν μεταπολεμικὴν ἐποχὴν καὶ ἐρευνῶντες κατόπιν τὰ αἰτία τῆς ὑπο-
 τιμήσεως καὶ τὰς συνεπείας τῆς ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τῆς
 ἐν γένει οἰκονομικῆς καταστάσεως.

Αἱ μεγάλαι διακυμάνσεις τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου ἄρχονται ἀπὸ
 τοῦ 1918, ἔτους καθὼ ἤρχισαν διαμορφούμεναι ἕκτακτοι συνθήκαι
 εἰς τὴν ἀγορὰν οὐ μόνον τοῦ ἀργύρου ἀλλὰ ὅλων ἐν γένει τῶν ἐμπο-
 ρευμάτων. Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου ὁ ἄργυρος διετηρήθη
 εἰς ἐπίπεδον σχετικῶς σταθερόν, τῆς τιμῆς του διακυμανθείσης με-
 ταξὺ 25 καὶ 35 d κατ'οὔγγιαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1917 σημειοῦται ἡ πρῶ-
 τη ἀπότομος ὑψωσις τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου εἰς 40 d, προκληθεῖσα
 ἐκ τῆς πωλήσεως 200.000.000 οὔγγιων ἀργύρου ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων
 Πολιτειῶν πρὸς τὴν Μ.Βρετανίαν διὰ πολεμικὰς ἀνάγκας. Ἡ ἀνυψω-
 τικὴ τάσις ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, τῆς τιμῆς τοῦ
 ἀργύρου ἀνελθούσης ταχέως εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 47 d κατ'οὔγγιαν.
 Ἡ ὑψωσις αὕτη δέον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὰ ἐξῆς γεγονότα: 1) εἰς τὴν ἔν-
 τονον ζήτησιν ἀργύρου ἐκ μέρους τῆς Κίνας, 2) εἰς τὴν πολυδάπανον
 ζωὴν, ἣτις ἐχαρακτήρισε τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη, 3) εἰς τὸ γε-
 γονὸς ὅτι τὸ Μεξικόν, ἡ μεγαλυτέρα ἀργυροπαραγωγὸς χώρα, εἶχεν
 ἐξαγάγει εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν μικροτέρας ποσότητος μετάλλου,
 διότι ἡ οἰκονομικὴ του ζωὴ εἶχε διαταραχθῆ ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως,
 4) εἰς τὴν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἀ-
 γορὰν 30 ἑκατομμυρίων οὔγγιων ἀργύρου, δυνάμει τοῦ Νόμου Pit-
 tman τοῦ 1918. Οὕτω ὁ ἄργυρος πολὺ γρήγορα ἔφθασε τὴν τιμὴν
 -ρεκόρ τῶν 89 1)2 d κατ'οὔγγιαν τὴν 20 Φεβρουαρίου 1920, διὰ νὰ
 κατέλθῃ ὅμως περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς 38 7)8 d. Ἐπωφε-
 λουμένη τῶν διακυμάνσεων τούτων ἡ κερδοσκοπία, ὡς ἦτο φυσικόν,

ἐπενέβη. Λόγω τῆς μεγάλης ὑψώσεως τοῦ μετάλλου, τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα ἔλαβον ἐμπορικήν ἀξίαν μεγαλυτέραν τῆς ὀνομαστικῆς των καὶ ὡς ἐκ τούτου ἤρχισαν νὰ τήκωνται καὶ νὰ πωλοῦνται ὡς μέταλλον. Ἴνα ἐμποδίσῃ τὴν φυγάδευσιν αὐτὴν τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων ἡ Μ. Βρετανία ἐψήφισε τὸ 1920 νόμον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ λαττοῦτο ὁ τίτλος των, ἀπὸ 0,925 εἰς 0,500. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας ταχέως ἠκολούθησαν καὶ ἄλλαι χῶραι καὶ ἰδίως ἡ Ὀλλανδία.

Αἱ περαιτέρω διακυμάνσεις τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου ἐμφαίνονται ἐκ τοῦ πίνακος, τὸν ὁποῖον παραθέτομεν εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης. Ἐκ τῶν δεδομένων τούτων βλέπομεν, ὅτι μετὰ τὸ ἔτος 1920 ἡ πτώσις τοῦ ἀργύρου ὑπῆρξε συνεχῆς, ἐκτὸς ἀσημάντων τινων ἀνυψώσεων, μέχρι τοῦ 1931 ἔτους, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἔφθασεν οὗτος εἰς τὴν χαμηλοτέραν ἐκ τῶν τιμῶν τὰς ὁποίας ἐγνώρισε ποτέ, ἦτοι τὴν τιμὴν τῶν 12 d κατ'οὔγγιαν.

Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειώσωμεν ὡς πρὸς τὴν ὑποτίμησιν ταύτην τοῦ ἀργύρου τὰ ἐξῆς: ἡ κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ἀνατιμητικὴ κίνησις τοῦ ἀργύρου ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν ὅλων σχεδὸν τῶν πρώτων ὑλῶν. Σήμερον ὡσαύτως ἡ ὑποτιμητικὴ τάσις τοῦ ἀργύρου ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν συνεχῆ πτώσιν τῶν τιμῶν τῶν ὑπολοίπων μετάλλων καὶ πρώτων ὑλῶν. Ἐνῶ ὅμως οἱ τιμάρημοι τῶν πρώτων ὑλῶν κατῆλθον κατὰ 50%)ο περίπου, ἡ τιμὴ τοῦ ἀργύρου ὑπεβιβάσθη κατ'ἀναλογίαν πολὺ μεγαλυτέραν, ἦτοι κατὰ ποσοστὸν 86 %)ο περίπου. Εἰς τί ὀφείλεται ἡ μεγαλυτέρα πτώσις τοῦ ἀργύρου; Αὕτη δέον ν'ἀναζητηθῇ εἰς τὴν ἐπίδρασιν παραγόντων προερχομένων ἐκ τῆς νομισματικῆς αὐτοῦ ἰδιότητος. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ διπλῆ ἰδιότης τοῦ ἀργύρου, ὡς νομισματικοῦ μετάλλου καὶ ἐμπορεύματος, δημιουργεῖ δι'αὐτὸν μίαν ἔκτακτον θέσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ πρώτων ὑλῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Οὕτως εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ὁ ἄργυρος ὑπετιμήθη κατὰ ποσοστὸν ἀνώτερον τῆς πτώσεως τῶν λοιπῶν προϊόντων, διότι, παρὰ τὴν ἐπίδρασιν τῶν συνήθων παραγόντων, ποὺ συντελοῦν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς τιμῆς ἐνὸς ἐμπορεύματος, ὑπέστη τὴν πίεσιν Κυβερνητικῶν ἐνεργειῶν, ποὺ ἔτειναν εἰς τὸ ν'ἀπαλλαγῶν τῆς χρήσεως τοῦ ὡς νομίσματος. Ἐννοοῦμεν τὰς διαδοχικὰς πωλήσεις ἀργύρου ἐκ μέρους τῶν διαφόρων Κυβερνήσεων καὶ ἰδιαίτατα τῆς τῶν Ἰνδιῶν, προερχομένου ἐκ τῆς καταργήσεως ἀργυρῶν νομισμάτων. Αἱ πωλήσεις αὗται ἤσκησαν μίαν ἔκτακτον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν τοῦ μετάλλου, καὶ τὰ γενικώτερα ἀποτελέσματα

τῶν ὁποίων θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν λεπτομερέστερον ἐν τοῖς ἐπο-
μένοις.

Ἐὰς προσπαθήσωμεν ἤδη νὰ συγκεντρώσωμεν τὰ γεγονότα ποῦ
ἐπέφεραν τὴν ὑποτίμησιν τοῦ ἀργύρου. Τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν εἶναι
τὰ ἑξῆς.

1. Αὐξήσις τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀργύρου, ἀνελθούσης ἀπὸ 173
ἐκατ. οὐγγιῶν τὸ 1920 εἰς 244 ἐκατ. τὸ 1930.

2. Διαδοχικὴ ἐγκατάλειψις τοῦ ἀργύρου ὡς νομισματικῆς βάσεως,
μὲ ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνὸς τὴν πώλησιν μετάλλου προερχομένου ἐκ τῆς
τήξεως καταργηθέντων ἀργυρῶν νομισμάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν μεί-
ωσιν τῆς ζήτησεως ἀργύρου διὰ νομισματικούς σκοπούς.

Οὕτω αὐξήσις προσφορᾶς καὶ ἐλάττωσις τῆς ζήτησεως εἶναι οἱ δύο
κύριοι παράγοντες, οἵτινες ἔφεραν τὴν τιμὴν τοῦ ἀργύρου εἰς τὸ ἐ-
ξευτελεστικὸν ἐπίπεδον τῶν 14 d κατ' οὐγγίαν τῷ 1931. Θὰ ἐπιχει-
ρήσωμεν ἐν τῇ προόδῳ τῆς ἐρεῦνης μας ν' ἀναλύσωμεν τὰς συνθή-
κας διαμορφώσεως ἐκάστου τῶν παραγόντων τούτων. Ἐπὶ τοῦ πα-
ρόντος ἀξίζει νὰ σημειώσωμεν, πρὸς καλλυτέραν κατανόησιν τῶν δυσ-
χεριῶν, αἵτινες ἐμφανίζονται εἰς κάθε προσπάθειαν παλινρθώσεως
τοῦ ἀργύρου ὡς νομισματικῆς βάσεως, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπο-
τιμήσεως ταύτης τοῦ ἀργύρου ὑπῆρξεν ἡ ἀντίστοιχος πτώσις τῆς
σχέσεώς του πρὸς τὸν χρυσὸν ἀπὸ 1:16 κατὰ τὴν πενταετίαν 1871-75
εἰς 1:29 τὸ 1925, 1:53 τὸ 1930 καὶ 1:75! κατὰ τὴν παροῦσαν περι-
οδόν.

Εἶναι πλέον ἢ προφανές ὅτι τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς
πρὸς τὰ κάτω φορᾶς τοῦ ἀργύρου ἔσχεν ἡ συσσωρευσις εἰς τὴν ἀγο-
ρὰν τεραστίων ποσοτήτων μετάλλου, συνεπεία, ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς αὐξή-
σεως τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν
χωρῶν πωλήσεως μεγάλων ποσοτήτων ἀργύρου, κατόπιν τῆς ἀπο-
μακρύνσεώς των ἀπὸ τοῦ ἀργυροῦ κανόνος. Ἐκ τῶν δύο ὅμως τού-
των παραγόντων φαίνεται, ὅτι περισσότερον συνετέλεσαν εἰς τὴν
πτώσιν, τόσον οὐσιαστικῶς ὅσον καὶ ψυχολογικῶς, αἱ πωλήσεις
καταργηθέντος ἀργύρου. Ἰδιαιτέρως δὲ πρέπει νὰ προσελκύσῃ τὴν
προσοχὴν μας ἡ ἑξῆς διαπίστωσις: ἡ μελέτη τῆς ἑτησίως παραγωγῆς
δεικνύει ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον δευτερεύοντα
συντελεστήν, καὶ ὅτι σπανίως τὰ ἐλλείμματα ταύτης συμπίπτουν
μὲ τιμὰς περισσότερον ὑψωμένας. Ἄλλη διαπίστωσις, ὀλίγον κατα-
πληκτικὴ ἐπίσης: ἡ συγκριτικὴ μελέτη τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ
ἀργύρου διὰ νομισμ. σκοπούς καὶ τῶν τιμῶν ἐπιβεβαιοῖ τὴν παρα-
τήρησιν, ὅτι τὸ στοιχεῖον τοῦτο παρεισέρχεται ἐν πολὺ ἀσθενεῖ μέ-
τρῳ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν τιμῶν. Μεγάλαι νομισματοκοπαὶ ἀ-

κολουθοῦνται συχνὰ ἀπὸ ὑποβιβασμένας τιμὰς καὶ συναντᾷ κανεὶς ἐλαφρὰς νομισματοκοπὰς ἀργύρου εἰς ἔτη ἀνατιμῆσεως αὐτοῦ. Οὕτω, εἰδικώτερον, τὸ ἔτος 1931 συμπίπτει μὲ τὴν μικροτέραν προσφορὰν ἀργύρου (τόσον ἐκ παραγωγῆς ὅσον καὶ ἐκ πωλήσεως Ἰνδικῶν ἀποθεμάτων) ἀλλὰ καὶ τὴν χαμηλοτέραν σημειωθεῖσαν μέχρι σήμερον τιμὴν αὐτοῦ. Διὰ τῶν παρατηρήσεων τούτων δὲν ἐννοοῦμεν ποσῶς ν' ἀμφισβητήσωμεν τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον παίζει τὸ ἐκάστοτε ὕψος τῆς παραγωγῆς τοῦ μετάλλου ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν αὐτοῦ. Συμβαίνει μάλιστα ἡ κίνησις τοῦ ἀργύρου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1932 νὰ μὴν ἐπεβεβαιοῖ τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις μας. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον θέλομεν νὰ τονίσωμεν ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἐν προκειμένῳ ἐξέχουσα ἐπίδρασις παραγόντων προερχομένων ἐκ τῆς νομισματικῆς ιδιότητος τοῦ μετάλλου: ἐννοοῦμεν τὰς ἐκάστοτε πωλήσεις καταργουμένων ἀργυρῶν νομισμάτων καὶ πρὸ πάντων τὴν ἐκ τούτων ψυχολογικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς τοῦ μετάλλου, τὴν ἐπίδρασιν τῆς κερδοσκοπίας καὶ τοῦ παρελθόντος, παραγόντων, οἵτινες ἐν τῷ συνόλῳ των δημιουργοῦν μίαν ἐξαιρετικὴν περίπτωσιν μεταξὺ ὄλων τῶν ἐμπορευμάτων.

Ὅπως δὴποτε, ἐν σχέσει μὲ τὴν παραγωγήν τοῦ ἀργύρου, εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας σημειώσεως ὅτι τὰ 75 ο)ο αὐτοῦ προέρχονται ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὄρυχείων ἄλλων μετάλλων, κυρίως τοῦ χαλκοῦ, μολύβδου καὶ κασσιτέρου, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ παραγωγή του ἐξαρτᾶται μᾶλλον ἐκ τῆς παραγωγῆς τῶν μετάλλων τούτων, παρά ἐξ ἰδιαίτερων συνθηκῶν. Οὕτω, ἡ σημειωθεῖσα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κρίσεως μείωσις τῆς παραγωγῆς τῶν μετάλλων τούτων δὲν ἐπέφερον ἀντίστοιχον ἐλάττωσιν τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀργύρου. Ἡ ἐξάρτησις αὕτη εἶναι φυσικὸν νὰ ἀσκῆ κάθε ἄλλο παρά εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν τοῦ ἀργύρου.

Ἐὰς ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐξελίξεως τῶν Κυβερνητικῶν πωλήσεων ἀργύρου, προερχομένου εἴτε ἐκ τῆς ἀπομακρύσεως ἐκ τοῦ ἀργυροῦ κανόνος χωρῶν, διὰ τὰς ὁποίας ὁ ἄργυρος ἀπετέλει πρότερον τὴν μοναδικὴν βάσιν τοῦ νομισματικοῦ των συστήματος, εἴτε ἐκ τῆς καταργήσεως ἀργυρῶν νομισμάτων, ἀποσυρομένων τῆς κυκλοφορίας καὶ τηκομένων.

Τὰ ἀποθέματα ἀργύρου τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν εἶναι ἀδύνατον ἐπακριβῶς νὰ ὑπολογισθῶσιν. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἀποθέματα χρυσοῦ, ποὺ εὐρίσκονται ὑπὸ ἔλεγχον εἰς τὰ ταμεῖα τῶν Ἐκδοτικῶν Ἰδρυμάτων, τὰ ἀποθέματα ἀργύρου διαφεύγουν πρακτικῶς κάθε ἔλεγχον. Πολιτικὰ γεγονότα, ἕνας δυσμενῆς Ἰνδικὸς ἄνεμος, αἱ πλήμυραι τοῦ κιτρίνου ποταμοῦ δύνανται νὰ διαταράξουν ἀποτόμως τὸν

ῥυθμὸν τῆς κατανομῆς των ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς. Τοῦτο ἐπέφερε, μαζί με τὰς διακυμάνσεις τῆς τιμῆς των, τὴν διαδοχικὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀργυρᾶς βάσεως ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ βραδύτερον. Ἡ καλλιτέρα αὐθεντία ὡς πρὸς τὰ νομισματικὰ ζητήματα τῆς Ἀπὼ Ἀνατολῆς, ὁ Ε. Κανν, ὑπελόγισε τὰ ἐν Ἰνδία καὶ Κίνα ἀποθέματα ἀργύρου, ἀρχομένου τοῦ 1930, εἰς 25πλάσια τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1929. Αἱ πλεονάζουσαι ποσότητες καταργηθεισῶν ρουπιῶν ἐν Ἰνδία δὲν φαίνονται νὰ ὑπερβαίνουν τὰ 400 ἑκατομμύρια οὐγγιῶν, μαζί με τὸν ἤδη πωληθέντα ἄργυρον. Πῶς προῆλθεν ὅμως τὸ τεράστιον τοῦτο ἀπόθεμα; Ὡς καὶ εἰς προηγουμένης σελίδας ἀνεφέραμεν, τὰ νομισματοκοπεῖα τῶν Ἰνδιῶν ἔπαυσαν ἤδη νὰ κόπτουν ἀργυρᾶ νομίσματα ἀπὸ τοῦ 1893, συνεπεία τῆς κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην σημειωθείσης πτώσεως τοῦ ἀργύρου καὶ συρροῆς αὐτοῦ εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀπὼ Ἀνατολῆς, ὅπου διετηρεῖτο ἀκόμη ὁ ἄργυρος ὡς νομισματικὸς κανὼν. Αἱ Ἰνδία εἰσήγαγον διὰ τὰς πληρωμὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ τὸν κανόνα συναλλάγματος χρυσοῦ (Gold exchange Standard), χωρὶς ὅμως ἐκ τούτου νὰ καταργηθῇ ἡ κυκλοφορία τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων. Ἡ συσῶρευσις μεγάλων ποσοτήτων ἀργύρου χρονογολεῖται ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ὅτε ἡ Μ. Βρετανία ἠναγκάσθη νὰ χρησιμοποιήσῃ Ἰνδικὰ στρατεύματα. Διὰ τὴν μισθοδοσίαν τῶν στρατευμάτων καὶ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἐχρησιμοποιοῦν νόμισμα, μὴ δυναμένη νὰ μεταχειρισθῇ χαρτονόμισμα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐφ'ὅσον ἦτο ἀμφίβολος ἡ δυνατότης τῆς τελικῆς ἐξαγορᾶς αὐτοῦ. Εἰς τοῦτο δέον ν'ἀποδοθῇ καὶ ἡ ταχεῖα ὑπερτίμησις τοῦ ἀργύρου κατὰ τὸν πόλεμον. Συνεπεία τῆς ἀνάγκης ταύτης, ἡ Μ. Βρετανία ἐπέτυχεν ἀπὸ τὰς Ἡν. Πολιτείας δάνειον 200.000.000 οὐγγιῶν ἀργύρου, αἵτινες ἀμέσως ἐνομισματοποιήθησαν εἰς ρουπίας καὶ ἐχρησιμοποιοῦν διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν Ἰνδικῶν στρατευμάτων καὶ προμηθειῶν. Εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ Ἰνδικοῦ ἀποθέματος συνέτειναν καὶ αἱ κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη γαλλικαὶ βρεττανικαὶ πωλήσεις καταργηθέντων ἀργυρῶν νομισμάτων. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ μετὰ τὸν πόλεμον κυκλοφορία ἐνὸς μεγάλου ποσοῦ ρουπιῶν, αἵτινες, ὅταν περατωθέντος τοῦ πολέμου ἡ ζήτησις ἀργύρου ἔπαυσε καὶ ἤρχισεν οὗτος νὰ ὑποτιμᾶται, ἔγιναν κτῆμα τῆς Ἰνδικῆς Κυβερνήσεως καὶ καθαρὸς ἄργυρος ἤρχισε ν'ἀγοράζεται. Αὕτη αὕτη ἡ Κυβέρνησις εἶχε συγκεντρώσει ἐπίσης ἐν μέγα ποσὸν ἀργύρου μὴ νομισματοποιημένου ἀκόμη.

Τὸ σύνολον λοιπὸν τοῦ ἀργύρου, τοῦ περιελθόντος οὕτως εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς Ἰνδικῆς Κυβερνήσεως ὑπελογίσθη εἰς 350—400 ἑκατομμύρια οὐγγιῶν καὶ τὸ ποσὸν τοῦτο ὤφειλεν αὕτη ἢ νὰ διατηρηθῇ

εἰς τὰ θησαυροφυλάκιά της, ὡς ἀσφάλειαν διὰ τυχὸν εἰς τὸ μέλλον ἐμφανισθησομένην παραμοίαν περιπτώσιν, ἢ νὰ πωλήσῃ καὶ ν'ἀγοράσῃ ράβδους χρυσοῦ, ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ ὁποίου νὰ διατηρῇ τοῦ λοιποῦ τὰς οἰκονομίας της. Τὴν τελευταίαν ταύτην μέθοδον συνέστησεν ἡ Royal Commission τῷ 1926 καὶ ἀποτελεῖ σήμερον Νόμον εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἐκτοτε ἤρχισαν αἱ ὑπὸ τῆς Ἰνδικῆς Κυβερνήσεως πωλήσεις καταργηθέντος ἀργύρου πρὸς ἀγορὰν χρυσοῦ ἀποθεμάτων καὶ ἐγκαθίδρυσιν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης κανόνος ἀποθέματος χρυσοῦ (Gold bullion standard). Οὕτως ἡ Ἰνδικὴ Κυβέρνησις ἔρριψεν εἰς τὴν ἀγορὰν τεράστια ἀποθέματα ἀργύρου, μέχρι δὲ τοῦ τρέχοντος ἔτους εἶχε πραγματοποιήσῃ τὴν ἐκποίησην τοῦ ἡμίσεως τῶν διαθέσιμων της εἰς ἄργυρον. Αἱ κυβερνητικαὶ πωλήσεις ὅμως δὲν περιορίσθησαν εἰς Ἰνδίας μόνον. Τὸ παράδειγμα ταύτης, ἐν τῇ ἐγκαταλείψει τοῦ ἀργύρου, ἠκολούθησε τρία ἔτη βραδύτερον ἢ Ἰνδοκίνα, ἣτις ἤρχισε τῷ 1929 νὰ πωλῇ τ'ἀποθέματά της εἰς ἄργυρον, προκειμένου τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1930 νὰ εἰσαγάγῃ τὸν «κανόνα ἀποθέματος χρυσοῦ» ὡς νομισματικὸν της σύστημα. Τὸ σύνολον δὲ τῆς ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας ἐκποιοθείσης ποσότητος ὑπολογίζεται εἰς 50 ἑκατομμύρια οὐγγιῶν. Εἰς τὰς παρὰ τῶν ἀνατολικῶν ὅμως χωρῶν πωλήσεις λευκοῦ μετάλλου ἦλθε νὰ προστεθῇ ἡ συρροὴ μεγάλων ποσοτήτων ἀργύρου καταργηθέντος καὶ προερχομένου κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς Ἀγγλίας (1927–29), Γαλλίας (1929–30), τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας.

Αἱ πωλήσεις αὗται ἀργύρου ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων δὲν θὰ εἶχον ἴσως μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν τοῦ μετάλλου, ἐὰν δὲν συνέπιπτον μὲ ἓν ἐξαιρετικὰ δυσάρεστον γεγονός: ἦτοι τὴν ἀπὸ τοῦ 1920 καταστροφικὴν πτώσιν τῆς τιμῆς τοῦ λευκοῦ μετάλλου. Οὕτως, ἓνα ἀληθινὸν κατρακύλισμα ἀνεπτύχθη, προκαλέσαν πανικὸν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἀργύρου. Ὅπερ σπουδαιότερον δέ, ἢ διαρκῆς ἀπειλὴ τῶν πωλήσεων τούτων θὰ ἐπιβραδύνῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ὀμαλότητα τῶν συνθηκῶν τῆς ἀγορᾶς τοῦ μετάλλου.

II. Αἱ σ υ ν έ π ε ι α ἱ τ ῆ ς ὑ π ο τ ι μ ῆ σ ε ω ς. Ἐξ ὅσων ἐλέχθησαν δύναται τις νὰ σχηματίσῃ σαφῆ ἀντίληψιν τῆς ἐκτάσεως, καθ' ἣν ἔλαβε χώραν ἡ καταστροφικὴ πτώσις τῶν τιμῶν τοῦ ἀργύρου, ὡς καὶ τὴν αἰτίαν, εἰς ἣν δέον ν'ἀποδοθῇ αὕτη. Ἀπομένει ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν, ἵνα ὀλοκληρωθῇ ἡ εἰκὼν τοῦ προβλήματος τοῦ ἀργύρου ὑπὸ τὴν σημερινὴν του μορφήν, τὰς συνεπείας τὰς ὁποίας ἔσχεν ἡ ὑποτίμησις τοῦ λευκοῦ μετάλλου τόσον ἐπὶ τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς

καταστάσεως, ὅσον καὶ ἐπὶ εἰδικῶν τινῶν ὄρων τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ζωῆς.

Αἱ κυριώτεραι τῶν συνεπειῶν τῆς πτώσεως τοῦ ἀργύρου εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Ἐν πρώτοις, ὡς ἦτο φυσικόν, ἡ συνεχῆς ὑποτίμησις τοῦ μετάλλου ἐπέφερε κλονισμόν τῆς οἰκονομίας τῶν ἀργυροπαραγωγῶν χωρῶν, ἰδιαίτατα δὲ τοῦ Μεξικοῦ, τοῦ παρέχοντος τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς ἀργύρου, καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ ὁποίου διεσαλεύθη, καὶ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀλλεπαλλήλων πολιτικῶν ταραχῶν, ἐπαναστάσεων κλπ. Αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι προσεβλήθησαν ἐπίσης, καὶ δὴ τόσον ὡς παραγωγοί, ὅσον καὶ ὡς κάτοχοι ἀργύρου. Ὁ Καναδᾶς, ἡ Βολιβία, τὸ Περού καὶ ἡ Αὐστραλία δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποφύγουν τὰς καταστρεπτικὰς συνεπείας τῆς πτώσεως.

2. Ἡ ἄνευ ἱστορικοῦ προηγουμένου ὑποτίμησις αὕτη τοῦ ἀργύρου ἐπέφερε σημαντικὴν μείωσιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν ἰδιαίτατα δὲ τῆς Κίνας, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῆς Περσίας. Κατὰ τὸν Wiston Churchill ¹ ἡ καταναλωτικὴ ἰκανότης Κίνας, Ἰνδιῶν καὶ Ρωσσίας ἠλαττώθη ἀπὸ 355 ἑκατομμύρια λιρῶν κατὰ τὸ 1913 εἰς 309 ἑκατομμύρια λιρῶν κατὰ τὸ 1929. Ἡ μείωσις αὕτη φαίνεται ὅτι ὀφείλεται εἰς τὴν πτώσιν τοῦ ἀργύρου περισσότερο κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ἢ κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον. Καὶ τοῦτο συνεπεία τῆς ἐπιδράσεως νέων παραγόντων ἐμφανισθέντων ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συγχρόνου κρίσεως καὶ ἀνεξαρτητῶν τῆς κινήσεως τοῦ ἀργύρου. Τονίζομεν ἰδιαιτέρως τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἐσχάτως ἀμφισβητεῖται ἰσχυρῶς τὸ κατὰ πόσον ἐμειώθη πράγματι ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἰδιαίτατα τῆς Κίνας καὶ ἂν ἡ τυχὸν ἐπελθοῦσα μείωσις δύναται πραγματικῶς ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν πτώσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου.

Οὕτω ὁ Πρόεδρος τῆς Τραπεζῆς τοῦ Hong—Kong καὶ Σαγκάης εἰς τὴν ἐν Hong—Kong συνέλευσιν τῶν μετόχων κατὰ Φεβρουάριον 1932 ἐτόνισεν ἰδιαιτέρως ὅτι ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῶσιν αἱ πρὸς τὴν Κίναν εἰσαγωγαὶ συνεπεία τῆς πτώσεως τοῦ ἀργύρου, αὗται ὑψώθησαν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη. Τὸ γεγονός τοῦτο δεικνύει, ἂν μὴ τι ἄλλο, τουλάχιστον ὅτι ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῆς Κίνας δὲν ἠλαττώθη

1. Πρόβλ. Γ. Χαριτάκη: «Οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις καὶ κρίσεις» Ἀθῆναι 1932 σελ. 81 σημ. 1.

ὅσον συνήθως παριστάνεται. Διαφέρει ἤδη τὸ γεγονός τῆς μειώσεως τοῦ ἐμπορίου τῆς Κίνας μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ἀμερικανικῶν χωρῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς Μ. Βρεττανίας. Ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσαι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου εἶναι αἱ πληροφορίες, πού μᾶς παρέχει ὁ Ἀμερικανὸς Kenji Kodama εἰς ἄρθρον του δημοσιευθὲν ἐσχάτως (15 Φεβρουαρίου 1933) εἰς τὴν «New York Journal of Commerce». Ἐπὶ τῇ βάσει λεπτομερῶν στατιστικῶν δεδομένων ¹ ἀποδεικνύει οὗτος

1, Αἱ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαι στατιστικαὶ πληροφορίες, πού μᾶς παρέχει ὁ Kenji Kodama ἔχουσιν οὕτω :

Ἐξαγωγαὶ εἰς Δυτικὰς χώρας

Ἰαπωνία (εἰς γεν) Μ. Βρετ (εἰς £) Η.Π.Α. (εἰς \$)
1931 : πτώσις τοῖς ο)ο ἀπὸ τοῦ 1929 50 ο)ο 43 ο)ο 49 ο)ο

Ἐξαγωγαὶ εἰς Ἀνατολήν

» 45 ο)ο 56 ο)ο 40 ο)ο

**Ἐξαγ. εἰς τὰς μὲ ἀργυροῦν νόμισ. χώρας :
Κίναν, Μαντζουρίαν, Hong-Kong.**

» 51 ο)ο 39 ο)ο 27 ο)ο

Ἐξαγωγαὶ εἰς Ἰνδίας

44 ο)ο 59 ο)ο 34 ο)ο

Μείωσις Κινεζικῶν εἰσαγωγῶν ἐξ ἀνατολικῶν χωρῶν 37 ο)ο

Ἐξωτερικὸν ἐμπόριον Κίνας καὶ Μαντζουρίας

	Ἐξαγωγαὶ	Εἰσαγωγαὶ
1931 : πτώσις τοῖς ο)ο ἀπὸ τοῦ 1929	10,4 ο)ο	13,2 ο)ο

Ἐξωτερικὸν ἐμπόριον Ἰνδιῶν

	Ἐξαγωγαὶ	Εἰσαγωγαὶ
»	49 ο)ο	46 ο)ο

Οἱ κάτωθι ἀριθμοὶ δεικνύουν συγκριτικῶς τιμαριθμούς ἀγαθῶν δι' Ἰαπωνίαν, Μ. Βρεττανίαν, Ἀμερικὴν καὶ Κίναν, τὸ 1930, 1931 καὶ 1932, μὲ βάσιν 100 διὰ τὰς τρεῖς πρώτας χώρας τὸ 1913, καὶ τὴν Κίναν τὸ 1926:

	1930 (Ιαν.)	1931 (Ιαν.)	1932 (Ιαν.)	1932 (Σεπ.)
Ἰαπωνία	152.2	119.8	120.5	126.5
Μ. Βρεττανία	131.0	106.9	105.8	102.1
Η.Π.Α.	133.8	110.3	96.4	93.6
Κίνα	108.3	119.7	119.3	109.8

ὅτι ἡ μείωσις τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου ὑπῆρξε μεγαλύτερα μεταξύ χωρῶν χρυσῆς βάσεως παρὰ μεταξύ χωρῶν χρυσῆς καὶ χωρῶν ἀργυρᾶς βάσεως. Οὕτως αἱ συνολικαὶ ἐξαγωγαὶ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν εἰς Ἄπω Ἀνατολὴν ἐσημείωσαν πτώσιν 40ο)ο ἐνῶ αἱ πρὸς τὴν Κίναν 27ο)ο, αἱ δὲ πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐξαγωγαὶ τῆς ἰδίας χώρας κατῆλθον κατὰ 49ο)ο. Αἱ βρεττανικαὶ εἰς Ἄπω Ἀνατολὴν ἐξαγωγαὶ κατῆλθον κατὰ 56ο)ο ἔναντι 43ο)ο δι'εὐρωπαϊκὰς καὶ ἀμερικανικὰς χώρας.¹ Ἐπὶ τῇ βάσει τούτων προβαίνει ὁ Kenji Kodama εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ζητήματος κατὰ πόσον ἡ ἐξασθένισις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς Κίνας, ἣτις ἔλαβε χώραν ἐν τοσοῦτῳ, ὀφείλεται πράγματι εἰς τὴν πτώσιν τοῦ ἀργύρου. Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὁ Ἀμερικανὸς ἐμπειρογνώμων ἀπαντᾷ ἀρνητικῶς. «Μία πτώσις τοῦ ἀργύρου, λέγει οὗτος, ἐπιδρᾷ βεβαίως δυσμενῶς ἐπὶ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν κατόχων ἀργύρου. Ἄλλ'εἰς τὴν Κίναν οἱ κάτοχοι ἀργύρου εἰς ράβδους ἢ νομίσματα εἶναι μικρὰ μειονότης. Δι'αὐτοὺς αἱ διακυμάνσεις τοῦ ἀργύρου ἐλάχιστον ἐνδιαφέρον ἔχουν. Δὶ μεγάλα μᾶζαι, κυρίως ἀγρόται, ζοῦν ὡς πένητες. Ὅ,τι τὰ μέγιστα καὶ διαρκῶς βασανίζει τοὺς Κινέζους ἀγρότας εἶναι νὰ εὕρουν ἀγοραστὰς διὰ τὰ προϊόντα τῆς γῆς. Ὅταν ὁ ἄργυρος ὑποτιμᾶται, ὀφείλουν νὰ πληρώνουν μὲ περισσοτέραν ποσότητα τούτου, ἵνα ἀγοράσουν ἐμπορεύματα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει εἰς τίποτε, ἐφ'ὅσον περισσότερος πάλιν ἄργυρος θὰ εἰσπραχθῇ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων των. Αὕτη εἶναι κατ'οὐσίαν ἡ γενικὴ κατάστασις διὰ τὰς μεγαλύτερας μάζας τοῦ σινικοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ ἐν τῇ ἀγορᾷ θέσις τοῦ ἀργύρου δὲν ἀποτελεῖ τὸν μόνον παράγοντα πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀγοραστικῆς των δυνάμεως, ἣτις δύναμις καταμετρεᾶται μᾶλλον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰκανότητος τῶν ξένων χωρῶν ν'ἀγοράζουν σινικὰ προϊόντα. Ἐὰν ὑπάρχη σημεῖον τι δεικνῦον τὴν περικοπὴν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς Κίνας, τοῦτο θ'ἀπεδίδετο κυριώτερον εἰς τὴν παγκόσμιον κίνησιν οἰκονομικοῦ ἀποκλεισμοῦ ἢ εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν πελατριῶν χωρῶν τῆς Κίνας.

Δὲν στεροῦνται, προφανῶς, ἀληθείας πολλὰ τῶν παρατηρήσεων τούτων τοῦ Ἀμερικανοῦ συγγραφέως, ἰδίᾳ αἱ ἀφορῶσαι τὰ αἷτια τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μείωσεως τῆς καταναλωτικῆς ἰκανότητος τῆς Κίνας. Διὰ τοῦτο ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ τῶν σκέψεών μας διατυπωθεῖσαν ἄποψιν, ὅτι ἡ μείωσις τῆς ἀγοραστικῆς

1. Ἡ μεγαλύτερα μείωσις τῶν πρὸς Ἀνατολὴν Βρεττανικῶν ἐξαγωγῶν φαίνεται ὅτι ὀφείλεται πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀντιβρεττανικὴν κίνησιν ἐν Ἰνδίαις.

δυνάμεως δέον ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ὑποτίμησιν τοῦ ἀργύρου περισσότερο κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου παρὰ κατὰ τὰ ἔτη τῆς κρίσεως. Παραμένει ὅμως ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως ἡ ἐν τούτῳ ἐπίδρασις τῆς πτώσεως τοῦ λευκοῦ μετάλλου, ἰδίᾳ διὰ τῆς διασαλεύσεως τῶν ὄρων ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς, τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει, ὡς καὶ ἡ μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν εἰς ἄργυρον ἀποθεμάτων (τόσον ἰδιωτικῶν ὅσον καὶ δημοσίων) τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, τὰ ὁποῖα ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι σεβαστὰ εἰς ὄγκον.

3. Ἐκεῖνο ἴσως ὅπερ συντελεῖ περισσότερο παντὸς ἄλλου εἰς τὴν μείωσιν τοῦ μετὰ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν ἐμπορίου εἶναι ἡ λόγῳ τῆς πτώσεως τοῦ ἀργύρου καὶ συνεπῶς τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ σινικοῦ νομίσματος τόνωσις τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς Κίνας, ἡ ὁποία τείνει οὐ μόνον νὰ καταστῆ αὐτάρκης βιομηχανικῶς ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποβῆ ἐπικίνδυνος συναγωνιστὴς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Ἰαπωνίας Ἀνατολῆς. Ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου ἀναπτύξεως τῆς Κίνας εἶναι ἡ ἐπιδείνωσις τῆς βιομηχανικῆς κρίσεως ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀγγλίᾳ ἰδιαιτέρως, τῆς ὁποίας αἶπρος πρὸς τὴν Κίνα ἐξαγωγὰ ἀντιπροσωπεύουν τὰ 48 ο)ο τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου αὐτῆς (διὰ τὸ ἔτος 1931). Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς Κίνας ἀνησυχεῖ ἰδιαιτέρως τὴν Ἀγγλίαν τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσον ὅτι ἡ πρώτη ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ παράγῃ τὰ 2)3 τοῦ διὰ τὰ ὑφαντουργικά της ἐργοστάσια ἀπαιτουμένου ἀκατεργάστου βάμβακος εἰς τὸ ἴδιον αὐτῆς ἔδαφος. Ἀλλὰ ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Κίνας δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ὑφαντουργίαν μόνον. Ἐπεκτείνεται εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, εἰδῶν πορσελάνης καὶ ἠλεκτρικῶν. Φοβοῦνται οὕτω οἱ Ἀγγλοὶ ὅτι, «ἐὰν ἡ Κίνα ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἀκόμη ὑποτιμημένην ἀργυρᾶν βάσιν, οὐ μόνον θ' αὐξήσῃ ταχέως τὴν βιομηχανικὴν της δραστηριότητα, ἀλλὰ θὰ καταστῆ ἱκανὴ νὰ ἐξάγῃ εἰς ἀγορὰς ἐξυπηρετουμένας ἤδη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας»¹ καὶ περαιτέρω τὴν ἐκ ταύτης καταστροφὴν εὐαρίθμων Ἀγγλικῶν Οἴκων ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Κίνα ἐγκατεστημένων, ἀλλ' ἀκόμη φοβοῦνται τὸν κίνδυνον τῆς καταστροφῆς καὶ αὐτῆς τῆς Κινεζικῆς Ἀγορᾶς, τῆς μεγαλυτέρας εἰς δυναμικότητα ἐξαγωγῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἥτις θ' ἀπωλεσθῆ οὕτω διὰ τὴν Δύσιν ἐπ' ἀόριστον χρόνον.

4. Ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου ἐπέφερον, ὡς καὶ προηγουμένως ἀνεφέραμεν, καταστροφὴν μεγάλου μέρους τῶν οἰκονομιῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων ἀτόμων καὶ οἰκογενειῶν ἐν Κίνα, συνεπεία τῆς μειώ-

1. Συμφώνως πρὸς σχετικὸν υπόμνημα τῆς British Economic Mission to China.

σεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τῆς ρουπίας (κάτω τῶν 51)² d) μολονότι ἡ συναλλαγματικὴ αὐτῆς ἀξία διατηρεῖται εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1 sh 6d. Τὸ κακὸν ὅμως τοῦτο ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ δὴ εἰς μεγαλυτέραν ἔκτασιν.

Αἱ ἀγροτικαὶ Ἰνδικαὶ τάξεις, ἀποτελοῦσαι τὴν μεγάλην ὁμάδα τοῦ πληθυσμοῦ, πάντοτε διετήρησαν τὰς οἰκονομίας των ὑπὸ μορφὴν ἀργύρου. Ἡ ἀποθησαύρισις αὕτη ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Κίνας καὶ τῶν Ἰνδιῶν ἀπερρόφησε κατὰ τοὺς παλαιότερους αἰῶνας καὶ ἀπορροφᾷ ἀκόμη τὴν νέαν παραγωγὴν ἀργύρου, τὴν μὴ χρησιμοποιοῦμένην εἰς τὴν κατασκευὴν νομισμάτων ἢ εἰς τὰς τέχνας. Τὸ σύνολον τοῦ ἀργύρου, τοῦ οὕτως εἰς θησαυροὺς φυλασσομένου, ὑπολογίζεται εἰς 5—8 δισεκατομμύρια οὐγγιῶν. Ἐκτὸς τούτου ὁ Ἰνδὸς χωρικὸς ἐκτιμᾷ τὸν ἄργυρον καθ'ἑαυτὸν. "Ὅσον μεγαλυτέραν ποσότητα τούτου ἀποκτᾷ ἔναντι μιᾶς δοθείσης ποσότητος προϊόντων, τόσον καλυτέραν ἀγοραπωλησίαν θεωρεῖ ὅτι ἐνήργησε. Προτιμᾷται δὲ ὁ εἰς ράβδους ἄργυρος τοῦ νομισματοποιημένου τοιούτου, διότι ἡ πείρα τοὺς ἐδίδαξεν ὅτι τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα δὲν εἶχον ποτὲ ἀξίαν μεγαλυτέραν τοῦ ἐν αὐτοῖς περιεχομένου ἀργύρου. Ἡ τελευταία πτῶσις τῆς τιμῆς τοῦ λευκοῦ μετάλλου ἐνέτεινεν ἔτι μᾶλλον τὴν τάσιν ταύτην τῶν Ἰνδιῶν καὶ Κινέζων χωρικῶν, ἐφ'ὅσον ἐκάστη πτῶσις καθιστᾷ ἱκανὸν τὸν ἔχοντα ἀργυρᾶ νομίσματα ν'ἀγοράζη μίαν ὅλον ἐν μεγαλυτέραν ποσότητα καθαροῦ μὴ νομισματοποιημένου ἀργύρου. Προφανῶς, συνεπεία τῆς συνεχοῦς ὑποτιμῆσεως τοῦ μετάλλου, ἡ πραγματικὴ ἀξία τῶν ἀποθεμάτων τούτων ἐλαττοῦται διαρκῶς μὲ ἄμεσον ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς καταναλωτικῆς ἱκανότητος τῶν κατόχων αὐτῶν.

5. Ὡς τελευταίαν συνέπειαν τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ ἀργύρου δεόν ν'ἀναφέρωμεν τὸν ἐκ βάθρων κλονισμόν τῆς ἀγορᾶς αὐτοῦ. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐλαφρῶν διακυμάνσεων τῆς τιμῆς του, ὑπῆρχε μία τάξις ἐμπόρων, οἵτινες, γνωρίζοντες ὅτι ἡ ζήτησις ἀργύρου αὐξάνει κατ'ἐποχάς, μὲ τὴν εἰς τὴν ἀγορὰν συσσώρευσιν τῆς συγκομιδῆς, ἠγόραζον (ὅταν ἡ ζήτησις ἦτο μικρὰ καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀργύρου ἔτεινε νὰ πέσῃ λόγω τῆς ἀνάγκης τῆς καθημερινῆς πωλήσεως τῆς παραγωγῆς τῶν μεταλλείων) ὑπερμεγέθεις ποσότητας ἀργύρου, τὰς ὁποίας ἐπώλουν, ὅταν ἡ ζήτησις ἤρχιζε πάλιν κανονικῶς. Ἦτο μία ὁμαλὴ ἐμπορικὴ ἀσχολία, τείνουσα καθ'ἑαυτὴν εἰς τὴν ἐξίσωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Ὅταν ὅμως ἤρχισαν αἱ μεγάλαι διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τοῦ μετάλλου καὶ αἱ Κυβερνητικαὶ πωλήσεις ἀργύρου, ἡ τάξις αὐτῆ τῶν ἐμπόρων δὲν ἐτόλμησε πλέον ν'ἀγοράσῃ ἄργυρον, κατὰ τὴν «νεκρὰν» περίοδον, διότι δὲν ἐγνώριζε ποῖον

ποσόν ἀργύρου δυνατὸν νὰ ἔρριπταν αἱ Κυβερνήσεις εἰς τὴν ἀγορὰν κατὰ τὰς μᾶλλον ἀκαταλλήλους διὰ τοὺς ἐμπόρους ἐποχάς.

Καὶ ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα: Καταστροφή τῶν ὄρων φυσιολογικῆς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἀργύρου μὲ αἷτια ἀναγόμενα κατὰ τελευταῖον λόγον εἰς τὰς Κυβερνητικὰς πωλήσεις καταργηθέντος μετάλλου.

Ὅθεν, καταστρεπτικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ἀργυροπαραγωγῶν, μείωσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν μὲ ἀργυροῦν νόμισμα χωρῶν, κλονισμὸς τοῦ μετὰ τῆς Ἑλλῆς Ἀνατολῆς ἐμπορίου συνεπείᾳ τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς Κίνας, ἐπωφελουμένης τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματός της, μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν τεραστίως ἀποθεμάτων ἀργύρου ἐν Κίνα καὶ Ἰνδίασι, καὶ διατάραξις τῶν συνθηκῶν ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς τοῦ μετάλλου, ὑπῆρξαν αἱ κυριώτεραι συνέπειαι τῆς πτώσεως τοῦ ἀργύρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΙΜΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ ΥΠΟΔΕΙΚΝΥΟΜΕΝΑΙ ΛΥΣΕΙΣ 1

Εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἐπεχειρήσαμεν σύντομον ἐπισκόπησιν τοῦ προβλήματος τοῦ ἀργύρου ὑπὸ τὴν σημερινὴν του μορφήν, ἥτοι τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ μετάλλου, τῶν αἰτίων καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς ἐπὶ τῆς ἐν γένει πορείας τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως

1. Πρόβλ., ἐκτὸς τῶν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἀναφερομένων ἄρθρων, τὰ κάτωθι: «P e r e g r i n u s»: «Gold and Silver, a new international currency» ἐπιστολὴ πρὸς Times 20.XII.30.—W. D a m p i e r - W h e t h a m: «Silver as reserve banking» ἐπιστολὴ πρὸς Times 22.XII.30.—«Der Bimetallismus ügt sich wieder» ὑπὸ Pr. H.F.G. εἰς «H a n n o v e r s c h e r K u r i e r» 20.XII.30 M M a z z u c h e l l i: ἔνθ. ἄνωτ. Kann der Silberpreis stabilisiert werden, εἰς «I n d u s t r i e u n d H a n d e l s z e i t u n g», Berlin 13.1.31. «Der Preis isstung des Silber» εἰς «N e u e Z ü r c h e r Z e i t u n g» 14.1.31.—«Silver continues its decline» εἰς «F i n a n c i a l T i m e s» 5.11.31.F.—A n d e r s o n : «Effect of fall in silver» ἐπιστολὴ πρὸς Times 15.1.31. B.—N o g a r o : «Peut on revenir au bi-métallisme!» εἰς Information 26.III.31.—«Le problème de l'argent-métal vu par sir H. Deterding» εἰς «L a v i e f i n a n c i è r e» Paris 19.V.31.—C. D u a r t e ἔνθ. ἄνωτ. M a x v o n S c h i n c k e l : «Silberwährung!» εἰς Hannovercher Kurier 8.XI.31.—R o b e r t H o r u e : «Cold and Silver-broader credit silver» εἰς Times 17.XI.31.—«Geregrinus»: The use of silver» ἐπιστολὴ πρὸς Times 21.I.32.—A. D. B a n c e l : «La crise mondi-

τοῦ κόσμου. Μία τοιαύτη ὑποτίμησις ἦτο φυσικόν, κατόπιν τῆς δυσμενοῦς της ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς οἰκονομίας χωρῶν ὡς αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι καὶ ἡ Μεγάλη Βρετανία καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, ἦτο φυσικόν νὰ προκαλέσῃ ἐντόνους συζητήσεις πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν μέσων πρὸς θεραπείαν αὐτῆς εἰς τὸν διεθνή οἰκονομικὸν τύπον, ἀλλὰ καὶ περισσότερον ἀποτελεσματικὰς ἐνεργείας ἐκ μέρους τῶν ἀμεσώτερον ἐνδιαφερομένων πρὸς τοῦτο. Ἡ κίνησις αὕτη ὑπῆρξε ζωηροτέρα, ὡς ἦτο ἐπόμενον, εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν, προσβληθεῖσαν ἐκ τῆς μειώσεως τοῦ εἰς Κίναν ἐξαγωγικοῦ της ἐμπορίου, καὶ εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, αἵτινες ὑπέστησαν τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσεως τοῦ λευκοῦ μετάλλου τόσον ὡς ἀργυροπαραγωγὸς χώρα, ὅσον καὶ ὡς ἐξαγωγεὺς προϊόντων εἰς Ἄπω Ἀνατολήν. Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς κατευθύνσεις, τὰς ὁποίας ἠκολούθησαν αἱ προσπάθειαι αὗται ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς οἰκονομικοῦ ἐπιπέδου.

Αἱ δυσχέρειαι αἵτινες ἐμφανίζονται εἰς κάθε προσπάθειαν παλιν-ορθώσεως τοῦ ἀργύρου ὡς νομισματικῆς βάσεως ἀλλὰ καὶ γενικώτερον εἰς κάθε προσπάθειαν ἀνατιμῆσεως τοῦ λευκοῦ μετάλλου, εἶναι κυρίως αἱ ἑξῆς:

1. Ἡ ἐπαναφορὰ τῆς ὁμαλότητος εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀργύρου δυσχεραίνεται σοβαρῶς ἐκ τῆς ιδιότητός του ν'ἀποτελῆ συγχρόνως νομισματικὸν μέταλλον κ'ἐμπόρευμα καὶ νὰ ἐξαρτᾶται ἐν τῇ παραγωγῇ του ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὀρυχείων χαλκοῦ, μολύβδου

«le et l'argent-métal» εἰς «Le Progrès Civique» Paris 21.XI.31.—P r o f e s s o r Gustav Cassel: «Varnug vor dem Silber» εἰς Boersen Courier 18.V.32.—«R. Patenotre» Ἡ κρίσις καὶ τὸ νομισματικὸν δρᾶμα» ἑλληνικὴ ἔκδοσις «Ἐργασίας» 1932 σελ. 84 κ. ἐφ.—Dr. B. Sommer: «Währungs gold und Silber» εἰς «Neues Wiener Tagblatt» Wien 3.XI.32.—B. N o g a r o : Ἡ κρίσις καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀργύρου» εἰς «Ἐργασίαν» 8.1.33.—F é l i k s M l y n a r s k i : «The functioning of the gold Standard» L. of N. Geneva 1931 σελ. 82-84.—S.D.N. Commission préparatoire des experts: «Projet d'ordre du jour annoté de la conférence monét. et économ., Genève 20. Janv. 1933 σ. 18-19.—F r. J e n n y : Τὸ νομισμ. πρόγραμμα τῆς παγκ. οἰκ. Διασκεψέως» εἰς «Πλοῦτον 12.II.33.—D r G. S c h a c h e r : ἐνθ. ἀνωτ. «Προσπάθειαι ἀνατιμῆσεως τοῦ ἀργύρου» εἰς Οἶκον. Ταχυδρόμον 12.III.33.—W. F. S p a d i n g «The Silver question» εἰς «The Times Trade supplement» 25.III.33.R. P i c a r d : Πρὸς ἀπεκατάστασιν τοῦ ἀργύρου, εἰς «Καθημερινήν» 26.IV.33.—«Τὸ ὕψος τοῦ: Τὸ πρόβλημα τοῦ διμεταλλισμοῦ» εἰς Οἶκον. Ταχυδρ. 14.V.33.—B. N o g a r o : La monnaie et l'économie mondiale» εἰς Information 26.IV.33.—Ἐκτὸς τούτου μικρὰ εἰδησεογραφία καὶ ἀρθρογραφ. τῶν 5 πρώτων μηνῶν τ. ἔ. εἰς τὰς ἐφημ: Times, Fin Times, Dailyrelegraph, Wall Street Journal, Frankf.Zeitung, N.N. Zürcher Zeit, Information Temps κλπ.

καὶ ψευδαργύρου, πράγμα ὃχι καὶ τόσο εὐνοϊκῆς φύσεως δι'αυτόν.

2. Προσπάθειαι πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ ἀργύρου προσκρούουν συχνὰ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν πολιτικῶν γεγονότων ἐν Κίνα ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου. Οὕτω πρὸ 2—3 ἐτῶν ἡ εἰρήνευσις εἰς Κίναν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι ὁ ἀργυρος, ποὺ ἐζητεῖτο διὰ τοὺς στρατοὺς, δὲν ζητεῖται πλέον, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἡ ὑψωσις τῶν εἰσαγωγῶν ἐν Κίνα ἐπέφερε πτώσιν τῆς τιμῆς τοῦ Tael καὶ συνεπῶς νέαν ὑποτίμησιν τοῦ ἀργύρου. Τὰ τελευταῖα πολεμικὰ γεγονότα εἰς τὴν Ἰνδο-Ἀνατολήν ἐπέφεραν ἀντιθέτως ὑψωσιν τοῦ ἀργύρου.

3. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπέκτασιν τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἀργύρου διὰ νομισματικούς σκοποὺς ἐμφανίζονται καὶ ψυχολογικαὶ δυσχέρειαι, διότι ὁ κόσμος, ὡς σύνολον ἀπὸ τεσσαρακονταετίας καὶ πλέον, ἔπαυσε νὰ θεωρῇ τὸν ἀργυρον ὡς χρῆμα καὶ δὲν φαίνεται νὰ εἶναι περισσότερο διατεθειμένος νὰ τὸ κάμῃ τώρα ἢ τότε. Ἐπίσης σημαντικαὶ δυσκολίαι προκύπτουσιν ἐν προκειμένῳ ἐκ τῆς μεγάλης ὑποτιμήσεως τοῦ μετάλλου, τῶν εὐρέων διακυμάνσεων τῆς σχέσεώς του πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τῆς μεγάλης ἀνισορροπίας μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως. Ἡ τιμὴ του ἐξ ἄλλου εἶναι σχετικῶς ὑψηλὴ, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν βιομηχανίαν ὡς σύνηθες μέταλλον.

4. Ἐκτὸς ὅμως τούτων, μεγάλα προσκόμματα εἰς κάθε ἀνατιμητικὴν προσπάθειαν φέρει αὕτη αὕτη ἡ Κίνα, ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς ὁποίας εὐνοεῖται ἰσχυρῶς ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ ἀργύρου, βοηθουμένη δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἔτι χαμηλοτέρου ἐπιπέδου διαβιώσεως (Standard of Living) τῶν κατοίκων της.

Οἱ ἀνατιμηταὶ (revalorisateurs) ἐξ ἄλλου ὑποστηρίζουν τὰς προσπάθειάς των διὰ τῶν ἐξῆς ἐπιχειρημάτων.

1. Δοθέντος ὅτι ὡς κυριώτερον μέτρον πρὸς ἀνατίμησιν τοῦ ἀργύρου προτείνουν οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ τὴν ἐκ νέου χρησιμοποίησιν αὐτοῦ ὡς βάσεως τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, προκύπτει τὸ ἐρώτημα ἐκ ποίων γενικωτέρων αἰτίων ὀρμῶνται οὗτοι εἰς τὰς προτάσεις των αὐτάς. Ἡ ἀφετηρία των ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ παρατηρουμένη ἀνεπάρκεια τοῦ χρυσοῦ. Πρὸς θεραπείαν αὐτῆς προτείνουν τὴν παρὰ τὸν χρυσὸν χρησιμοποίησιν καὶ τοῦ ἀργύρου ὡς νομισματικῆς βάσεως. Τὴν γνώμην των δὲ αὐτὴν δικαιολογοῦν μὲ τὸ ὅτι τὸ νομισματικὸν σύστημα θὰ στηριχθῇ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη ἐπὶ μεταλλικῆς βάσεως καὶ ὅτι τὸ σύστημα τοῦ «διευθυνομένου νομίσματος» (managed, currency monnaie dirigée) δὲν εἶναι πραγματοποιήσιμον ἀκόμη, λόγῳ ἰδίως τῶν μεγάλων κλονισμῶν, ποὺ εἶναι

δυνατὸν νὰ ὑποστῇ εἰς περίοδον ἀνωμάτων οἰκονομικῶν συνθηκῶν ¹

Παρὰ τὰς ἀντιθέτους ἀπόψεις ² ἢ ἀνεπάρκεια τοῦ χρυσοῦ, κηρυχθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Gustav Cassel καὶ ὑποστηριχθεῖσα βραδύτερον ὑπὸ τῶν Ἀγγλοσαξόνων οἰκονομολόγων I. Fisher, J.H. Keynes, J. Kitchen κ.λ.π. ἀποτελεῖ ἤδη γεγονός, ἀνεξαρτήτως τῶν κατὰ περιόδους σημειουμένων ἐλαφρῶν ἀνυψωτικῶν τάσεων τῆς παραγωγῆς χρυσοῦ. Ἐὰν ἐπομένως ἡ ἀνεπάρκεια αὕτη τοῦ χρυσοῦ, ἀποτελοῦσα ἓνα τῶν κυριωτέρων συντελεστῶν τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν καὶ συνεπῶς τῆς κρίσεως, δύναται νὰ θεραπευθῇ διὰ τῆς παραλλήλου χρησιμοποίησεως καὶ τοῦ ἀργύρου ὡς νομισματικοῦ

1. Ὁ καθηγητὴς Gustav Cassel εἰς ἄρθρον του δημοσιευθὲν τὸν Μάϊον παρελθόντος ἔτους ὑπὸ τὸν τίτλον «Varnung vor dem Silber» εἰς Boersen Courier, ἐξεφράσθη κατὰ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ὑποστηρίζας ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν καταστῇ δυνατὸν νὰ ρυθμισθῇ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεπάρκειας τοῦ χρυσοῦ, δὲν μένει ἄλλη λύσις εἰμὴ νὰ κόψωμεν καὶ τὸν τελευταῖον σύνδεσμον μεταξὺ τοῦνς μίσματος καὶ τῶν εὐγενῶν μετάλλων καὶ νὰ δημιουργήσωμεν νόμισμα ποῦ θὰ προσαρμοσθῇ ἀποκλειστικῶς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας. Ἡ δυνατότης αὕτη, ἀναπτύσσει περαιτέρω ὁ διάσημος οἰκονομολόγος, εἶναι πλεόν φανερά, ἀφοῦ ἐφάνη ὅτι αἱ χῶραι μὲ χάρτινον νόμισμα κρατοῦν τὸ νόμισμά των σταθερώτερον ἀπὸ τὰς χῶρας μὲ χρυσοῦν νόμισμα. Ἀποκλείει ὅμως ὅπωςδήποτε τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ διμεταλλισμοῦ, ἔστω καὶ ὡς μέτρον κατὰ τῆς ἀνεπάρκειας τοῦ κιτρίνου μετάλλου. Θεωρεῖ τὸ ζήτημα τοῦ ἀργύρου ὡς συνδεδεμένον μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ χρυσοῦ. «Τὸ ζήτημα τοῦ ἀργύρου, λέγει οὗτος, δύναται νὰ συζητηθῇ ὡς ἓν μέρος τοῦ ζητήματος τοῦ χρυσοῦ, ἢ μᾶλλον τοῦ ἀκόμη γενικωτέρου ζητήματος ἑνὸς ὀρθολογιστικοῦ διακανονισμοῦ τοῦ παγκοσμίου νομισματικοῦ προβλήματος. Τὸ ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ ἀργύρου εἶναι ἀναποσπᾶστως συνδεδεμένον μὲ τὸ νομισματικὸν πρόβλημα, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι εἶναι παράλογον νὰ ὀμιλῶμεν περὶ τῆς πτώσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου ὡς ἑνὸς μεμονωμένου φαινομένου. Ὁ ἄργυρος ἐξέπεσε τῆς ἀξίας του ἐν σχέσει πρὸς τὸν χρυσόν, ἀλλὰ τὸ γεγονός τοῦτο δύναται κάλλιστα νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ὕψωσις τῆς ἀξίας τοῦ χρυσοῦ ἐναντι τῆς ἀξίας τοῦ ἀργύρου». Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσεως τοῦ ἀργύρου εἶναι πολὺ μικρότερα ἀφ' ὅ,τι κοινῶς πιστεύεται. Ἡ ὑποτίμησις του δὲν ἐπηρέασε τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τῶν χωρῶν εἰς τὰς ὁποίας οὗτος ἀποθησαυρίζεται, ὅπως ἡ Κίνα καὶ αἱ Ἰνδίαί, διότι αἱ χῶραι αὗται δὲν ἀγοράζουν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μὲ νόμισμα, ἀλλὰ μὲ τὰ ἐμπορεύματα ἅτινα ἐξάγουν, συμβαίνει μάλιστα νὰ ἔχουν εὐνοϊκὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀποκτοῦν χρυσόν καὶ ἄργυρον. Ὡς μᾶλλον δυσμενῆ σημεῖα ὑποδεικνύει ὁ Cassel τὴν ὑπαρξιν σεβαστοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους τῆς Κίνας εἰς χρυσόν καὶ τὴν δυσμενῆ ἐπίδρασιν τῆς πτώσεως τοῦ ἀργύρου ἐπὶ τῶν ἀργυροπαραγωγῶν χωρῶν καὶ ἰδίως τοῦ Μεξικοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἀναγνωρίζει τὴν σκοπιμότητα καταβολῆς προσπαθειῶν πρὸς σταθεροποίησιν τοῦ ἀργύρου, ἰδίᾳ διὰ τῆς εὐρυτέρας βιομηχανικῆς χρησιμοποίησεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δέον νὰ χρησιμοποιηθοῦν τεχνητὰ μέσα πρὸς ἀπότομον ὕψωσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου.

2. Πρόβλ. Feliks Mlynarski ἐνθ. ἄνωτ.

μετάλλου, αί προσπάθειαι τῶν ἀνατιμητῶν δέον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης νὰ τύχουν ἰδιαιτέρας προσοχῆς.

2. Προτείνουν οἱ ἀνατιμηταὶ τοῦ ἀργύρου τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ νομίμου καλύμματος τῶν Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπετυγχάνετο σημαντικὴ διεύρυνσις τῆς πιστωτικῆς κυκλοφορίας καὶ κατὰ συνέπειαν ὑψωσις τῶν τιμῶν. Οὕτω θὰ ἐσημειοῦτο τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἔξοδον ἐκ τῆς κρίσεως. Δεχόμενοι οὗτοι, συμφώνως πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν πληθωριστῶν, ὅτι ἡ διεύθυνσις τῶν πιστώσεων εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν θεραπείαν τῆς συγχρόνου νοσηρᾶς οἰκονομικῆς καταστάσεως, προτείνουν πρὸς ἐπίτευξιν τούτου, τὴν ἔναρξιν τῆς διευρύνσεως διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ὄγκου τοῦ πραγματικοῦ νομίσματος. Μία ἀνάλογος αὐξήσις τοῦ ὄγκου τῆς πίστεως θὰ ἐπακολουθήσῃ. Ἡ αὐξήσις δὲ αὕτη τοῦ νομίσματος θὰ ἐπετυγχάνετο διὰ τῆς προσθήκης καὶ τοῦ ἀργύρου εἰς τὸ νόμιμον κάλυμμα.

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον ἴσως τῶν ἀνατιμητῶν τοῦ ἀργύρου. Συμβαίνει δὲ νὰ συμφωνῆ εἰς τὰς βασικὰς του ἀρχὰς μὲ τὰς ἀπόψεις μιᾶς μεγάλης μερίδος οἰκονομολόγων, τῶν «πληθωριστῶν». Ἡ τελευταία δὲ ἀλλαγὴ κατευθύνσεως τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἣτις θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ μετ' οὐ πολὺ, δὲν φαίνεται νὰ ἔμεινε ξένη εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀπόψεως ταύτης.

3. Ἐνδεχομένη ἀνατίμησις τοῦ ἀργύρου θὰ συνέτεινεν εἰς τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν, μὲ ὅλα τὰ πλεονεκτήματα ποὺ θὰ προκύψουν ἐξ αὐτῆς: τόνωσις τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, συνεπείᾳ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς Κίνας καὶ τῶν Ἰνδιῶν, αἵτινες θὰ καταναλίσκουν τοῦ λοιποῦ περισσότερα εὐρωπαϊκὰ καὶ ἀμερικανικὰ προϊόντα. Ἡ ἐκ τούτων ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν συμφερόντων τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν καὶ ἰδίως τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἶναι προφανής.

4. Αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι πρὸς ἀνατίμησιν τοῦ ἀργύρου, θὰ ἔχουν, κατόπιν τῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιφέρουν, γενικώτερον εὐνοϊκὸν ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς ὅλης νομισματικῆς καταστάσεως. Αἱ ποσότητες χρυσοῦ, αἵτινες σήμερον μόλις ἀρκοῦν διὰ τὰς νομισματικὰς ἀνάγκας, θὰ καταστοῦν ἀνεπαρκεῖς διὰ τὰς μελλούσας, ἰδίως ἐὰν ἡ Κίνα, παρακινουμένη ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα τῆς ἀπομονώσεως, ἀποφασίσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἄργυρον διὰ τὸν χρυσόν. Ἐξ ἄλλου μία ἐνδεχομένη γενικὴ καθιέρωσις τοῦ χρυσοῦ κανόνος ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν θὰ ἐπέφερε συσσώρευσιν τοῦ χρυσοῦ εἰς Ἀνατολήν

ἐφ' ὅσον αἱ χῶραι αὗται ἔχουν ἐνεργητικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον. Ἡ ἀνύψωσις κατὰ συνέπειαν τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου θὰ ἀπέτρεπε, κατὰ τὰς ἀπόψεις τῶν ἀνατιμητῶν, προσωρινῶς τουλάχιστον, τὸν κίνδυνον μιᾶς γενικωτέρας διασαλεύσεως τοῦ παγκοσμίου νομισματικοῦ συστήματος.

5. Ἡ ὑψωσις τοῦ ἀργύρου θὰ ἐπέφερον ἀναμφιβόλως βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ἀργυροπαραγωγῶν χωρῶν.

6. Ἐπαναφορὰ τῆς ὁμαλότητος εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀργύρου, τῆς διαταραχθείσης συνεπείᾳ τῆς μεγάλης πτώσεως αὐτοῦ.

7. Ἡ ἀνατίμησις τοῦ ἀργύρου θὰ ἐπέφερον ἐν τέλει αὔξησιν τῆς παραγωγῆς του, οὕτως ὥστε νὰ ἐπαρκῆ αὕτη διὰ τὴν νέαν ὑψωσιν τῆς ζήτησεως, ποὺ θὰ ἐπέλθῃ καὶ ὅταν θὰ ἔχουν ἐξαντληθῇ τὰ Κυβερνητικὰ ἀποθέματα μετάλλου.

Ὡς καὶ προηγουμένως ἀνεφέραμεν, ἡ κατεύθυνσις, πρὸς τὴν ὁποίαν οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ ἀργύρου διευθύνουν ὅλας τὰς προσπάθειάς των, εἶναι ἡ ἐπαναφορὰ εἴτε τοῦ διμεταλλισμοῦ ὑπὸ τὴν πλήρη του μορφήν ἢ τουλάχιστον τοῦ ἀργύρου ὡς μέρους τοῦ νομίμου καλύμματος τῶν Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν. Αἱ προσπάθειαι αὗται εὐρίσκουν ἰσχυρὰν ὑποστήριξιν ἐκ μέρους οἰκονομολόγων διεθνοῦς κύρους, ὡς ὁ T. Gregory καὶ B. Nogaro, ἀλλὰ κυρίως ἐκ μέρους χωρῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων διὰ τοῦτο, ὅπως αἱ ἀργυροπαραγωγοὶ χῶραι. Αἱ ἐνέργειαι ὅμως αὗται συναντοῦν ἐξ ἴσου σθεναρὰν ἀντίδρασιν τόσον πλησίον τῶν ὀπαδῶν τοῦ χρυσοῦ μονομεταλλισμοῦ, ὅσον καὶ τῶν τοῦ «διευθυνομένου νομίσματος», ὡς ὁ Cassel, Fisher, Keynes. Αἱ ἀντιδράσεις αὗται βασιζονται κυρίως ἐπὶ τῶν ἐξῆς δεδομένων:

1. Φοβοῦνται οἱ ἀντιδρῶντες ὅτι ἡ παλινόρθωσις τοῦ ἀργύρου ταχέως θὰ προεκάλει πληθωρισμὸν μὲ ὅλας τὰς συνεπείας. Ἀμφισβητεῖται ὅμως τὸ κατὰ πόσον θὰ προεκαλεῖτο πραγματικὸς πληθωρισμὸς μέσων πληρωμῶν, ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἀντίστοιχον αὔξησιν τῆς παραγωγῆς, συνεπαγομένην διεύρυνσιν τῶν νομισματικῶν ἀναγκῶν.

2. Μεγάλοι φόβοι στηρίζονται ἐπὶ τῶν εὐρυτάτων διακυμάνσεων, τὰς ὁποίας ἐσημείωσεν ἡ τιμὴ τοῦ ἀργύρου κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον, διακυμάνσεων, αἵτινες εἰς περίπτωσιν εἰσαγωγῆς τοῦ διμεταλλισμοῦ, θὰ ἐπροκάλουν ταχείας καὶ ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς σχέσεως ἀργύρου καὶ χρυσοῦ¹. Ἐπίσης μεγάλας δυσχερείας ἐπάγεται ἐν προκειμένῳ ἡ ὑφισταμένη ἀνισορροπία μεταξύ προσφορᾶς καὶ ζήτησεως τοῦ μετάλλου.

1. Οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ διμεταλλισμοῦ καθορίζουν ἀναλογίαν ἀξιῶν μεταξύ τῶν δύο μετάλλων, ἀνταποκρινομένην πρὸς τὴν σημερινήν των σχέσιν. Ὡς τοι-

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΣΙΣ ΑΡΓΥΡΟΥ 1920-32¹

(εις εκατομμύρια καθαρῶν ούγγιων)

	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
ΠΡΟΣΦΟΡΑ													
Παραγωγή	173	171	210	246	239	245	254	254	258	262	244	196	160
Πωλήσεις ἐκ καταργη- θέντων ἀργ. νομ.	44	41	50	41	4	6	2	25	71	53	71	68	47
σύνολον προσφορᾶς	217	212	260	287	243	251	256	279	329	315	315	264	207
ΖΗΤΗΣΙΣ													
Ἰνδία καὶ Κίνα	119	96	120	180	123	180	176	187	210	197	231	116	52
Ζήτησις διὰ βιομηχαν. σκοποῦς	45	53	58	55	53	59	57	58	53	60	50	55	
Ζήτησις διὰ νομισμ.σκοπ.	40	69	56	57	71	17	31	47	21	36	16		
σύνολον ζητήσεως	204	218	234	292	247	256	264	292	284	293	297		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΤΙΜΑΙ													
μέση τιμὴ κατ'οὔγ. (εις δ χρ.)	—	76	70	72	113	119	175	174	—	—	—	—	—
	50.0	37.5	33.9	32.4	33.3	34.7	31.0	28.1	28.9	26.4	19.1	11 $\frac{19}{32}$	17 $\frac{27}{32}$

αὐτὴν προτείνουν τὴν ἀναλογίαν 1:40. Ἐνδιαφέροντα σχέδια ἐπ' αὐτοῦ ἐξετέθησαν ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου, μᾶλλον δὲ ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Peregrinus» κρυπτομένου ἀγγλου ἐμπειρογνώμονος ἐκτεθέν. Οὗτος προτείνει τὴν εἰσαγωγήν ὡς νομισματικῆς βάσεως ἐνὸς κράματος τῶν δύο μετάλλων μὲ ἀναλογίαν αὐξανομένην κατ' ἔτος πρὸς ὄφελος τοῦ ἀργύρου. Οὕτω, μετὰ πάροδον 40 ἐτῶν, θὰ ἀνελόγουν εἰς τὸ κράμα 40 μέρη ἀργύρου καὶ 1 χρυσοῦ. Διὰ τοῦ σχεδίου τούτου θὰ ἐπετυγχάνοντο, κατὰ τὸν ὑποστηρικτὴν του, ἀνάλογα ἀποτελέσματα πρὸς τὰ ἐκ μιᾶς ἐτησίως αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου χρυσοῦ κατὰ 250 τόννους. Τὰ μεταλλικὰ δὲ αὐτὰ ἀποθέματα, λόγῳ τοῦ δυσμεταχειρίστου αὐτῶν, θὰ ἐκρατοῦντο: α) ὡς κάλυμμα τῆς κυκλοφορίας, καθ' ὃν τρόπον κρατοῦνται σήμερον τὰ ἀποθέματα χρυσοῦ, β) ὡς μέσον προσαρμογῆς τῶν διεθνῶν πληρωμῶν, ἀποστελλομένων ὅμως, ἀντὶ χρυσοῦ, ἀναλόγων ποσοτήτων καὶ ἐκ τῶν δύο μετάλλων, βάσει τοῦ ὑφισταμένου κράματος (Times 20-XII-30).

1. Οἱ ἀριθμοὶ μέχρι τοῦ 1930 βασίζονται ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ J o s e p h K i t - c h i n παρεχομένων στατιστικῶν (Economist-28 March 1931).

3. Ἡ Εἰσαγωγή τοῦ διμεταλλισμοῦ θὰ ἐπροκάλει πιθανῶς ἔναρξιν ἐντατικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὀρυχείων.

4. Τέλος φοβοῦνται μήπως ἴδουῖν τὸν ἄργυρον, ὅταν θὰ γίνῃ σπανιώτερος, ἐκτοπίζοντα τὸν χρυσὸν καὶ καταστρέφοντα οὕτω τὸ ὄλον νομισματικὸν οἰκοδόμημα. Ὁ φόβος ὅμως αὐτὸς ἐλάχιστος εἶναι δυνατὸν νὰ στηριχθῇ, ἐφ' ὅσον ἡ δύναμις τοῦ χρυσοῦ εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἀκόμη πολὺ ἰσχυρὰ (καὶ θ' αὐξάνῃ ἐφ' ὅσον οὗτος καθίσταται πλέον δυσεύρετος), ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι οἱ κάτοχοι τοῦ κιτρίνου θὰ ἤθελαν ν' ἀνταλλάξουν ὁμαδικῶς αὐτὸ διὰ τοῦ λευκοῦ μετάλλου.¹

Ἐν τέλει τὰ προτεινόμενα πρὸς ἐφαρμογὴν μέτρα, ἐπὶ σκοπῶ ἀνατιμήσεως τοῦ ἀργύρου, εἶναι κυρίως τὰ ἑξῆς.

1. Ἡ αὔξησις τῆς χρήσεως τοῦ ἀργύρου διὰ νομισματικούς σκοποὺς καὶ εἰδικώτερον ἢ ἀπόσυρσις ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῶν μικροτέρας ὀνομαστικῆς ἀξίας χαρτονομισμάτων,² ὅπου κυκλοφοροῦν τοιαῦτα καὶ ἢ ἀντικατάστασις των διὰ νομισμάτων ἐκ καθαροῦ ἀργύρου.^{3 4}

2. Ἐναρξίς συνεννοήσεων πρὸς ἀναστολὴν τῶν Κυβερνητικῶν πωλήσεων ἀργύρου καὶ ἰδίως τῶν Ἰνδιῶν, ἢ τουλάχιστον ὁμαλωτέραν ρύθμισιν αὐτῶν. Αἱ κυβερνητικαὶ ἐν τούτοις πωλήσεις ἀργύρου φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπαραίτητοι ἐν τινι μέτρῳ, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ὑφισταμένης ζητήσεως. Αἱ στατιστικαὶ τῶν ἐτῶν 1928,29 καὶ 30 μᾶς παρέχουσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἑξῆς δεδομένα:

1. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο, οἱ μετριοπαθέστεροι τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ ἀργύρου δέχονται ὅπως ὀρισθῇ ἀνώτατόν τι ποσοστὸν συμμετοχῆς τοῦ ἀργύρου εἰς τὸ κάλυμμα (π.χ. 20 ο)ο) καὶ νὰ προσδοθῇ εἰς αὐτὸν ὁ ἀπλοῦς ρόλος ἐπιβοηθητικοῦ νομίσματος τοῦ χρυσοῦ.

2. Ὡς ἔλαβε χώραν ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι.

3. Τοῦτο θὰ ἐπέφερεν ἐλάττωσιν τῶν ὡς καλύμματος ἀναγκαιούντων ἀποθεμάτων χρυσοῦ.

4. Τοῦτο ὑπέδειξεν ὡς μέσον πρὸς ἐξοικονόμησιν χρυσοῦ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἰς τὴν τελικὴν τῆς ἐκθεσιν τοῦ Ἰουνίου π.ἔ. (πρόβλ. S.D.N. «Rapport de la Délégation de l'or du Comité Financier» Genève 1932 σελ. 58).

	Εἰς ἑκατομμύρια οὐγγιῶν		
	1928	1929	1930
Νέα παραγωγή ὄρυχείων	257. 2	260. 9	243. 7
Κυβερνητικαὶ πωλήσεις καταργηθέντων ἀργυρῶν νομισμάτων	60	67	71. 5
Σύνολον πωλήσεων ἀργύρου	317. 2	327. 9	315. 2
μεῖον καταναλώσεως Ἰνδιῶν καὶ Κίνας.	213	218. 5	218. 5
0—			
Ἐπίλοιπον	104. 2	109. 4	96. 7
Ποσὰ χρησιμοποιοῦντα διὰ βιομηχανικούς σκοπούς	60.75	57. 5	50.
Ἐπίλοιπον, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ ἀπορροφηθῇ ὑπὸ Κυβερνήσεων ἄλλων ἐκτὸς τῶν τῆς Κίνας καὶ Ἰνδιῶν	43.27	51. 9	46. 7

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος δείκνυται ὅτι κατ'οὐδὲν τῶν τριῶν τούτων ἐτῶν ἡ παραγωγή ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐπαρκέσῃ διὰ τὴν ζήτησιν Ἰνδιῶν, τῆς Κίνας καὶ τῆς Βιομηχανίας. Συνεπῶς αἱ πωλήσεις τοῦ ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν κατεχομένου ἀργύρου θὰ ἦσαν ἀναγκαῖαι διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν ἐκείνων τῶν Κρατῶν, ἅτινα ἀγοράζουν ἀκόμη ἐτησίως ἄργυρον διὰ νομισματικούς σκοπούς. Θὰ ἠδύναντο ὅμως αἱ πωλήσεις αὗται νὰ ρυθμισθοῦν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴν ἐπιφέρουν πτώσιν τῶν τιμῶν τοῦ ἀργύρου καὶ διασάλευσιν τῶν ὄρων ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς αὐτοῦ. Ὑπελογίσθη ὅτι αἱ Ἰνδίαι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πωλοῦν 35 ἑκατομμύρια οὐγγιῶν περίπου κατ'ἔτος ἐκ τῶν ἀποθεμάτων των, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται ἡ ἀγορά, καὶ οὕτως εἰς περίοδον 10—12 ἐτῶν νὰ ἀπορροφηθῇ βαθμηδὸν ὅλη ἡ διαθέσιμος ποσότης, χωρὶς σοβαρὰν διατάραξιν τῶν συνθηκῶν τῆς ἀγορᾶς.

3. Προτείνεται ἡ παροχὴ δανείου εἰς ἄργυρον εἰς τὴν Κίναν πρὸς σταθεροποίησιν τοῦ νομίσματος της ¹.

1. Ὡς πρὸς τὸ δάνειον τοῦτο δὲν λείπουν αἱ ἀντιρρήσεις, ἐκ μέρους τῆς Κίνας ἰδίως: Οὕτω ὑποστηρίζεται ὅτι διὰ τοῦ δανείου τούτου ἡ μὲν Ἀμερικὴ θὰ ἐπετύγχανε τὴν ἐλάφρυνσιν τῶν ἐκ τῆς κρίσεως πληγέντων ὄρυχείων της, ἡ δὲ Κίνα θὰ ἠδύνατο ν'ἀγοράσῃ ἓνα μέρος τοῦ πλεονάζοντος ἀμερικανικοῦ σίτου.

4. Καταβάλλονται ἐπίσης προσπάθειαι ὅπως δεχθοῦν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τὴν πληρωμὴν τῶν πρὸς αὐτὰς πολεμικῶν χρεῶν εἰς ἄργυρον. ¹ Ἡ πραγματοποίησις τοῦ σχεδίου τούτου θὰ ἐπέφευεν ὑψωσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου, καὶ συνεπῶς βελτίωσιν καὶ τῆς θέσεως αὐτῶν τῶν Ἑν. Πολιτειῶν ὡς ἀργυροπαραγωγῶν χώρας, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται ὁμως, ἂν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι θὰ ἐθεώρουν τοῦτο ὡς ἀρκετὴν ἀνταμοιβὴν διὰ τὴν ἐναποθήκευσιν μετάλλου, τὸ ὁποῖον πρόσφατος πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ὑπόκειται εἰς σοβαρὰς διακυμάνσεις.

5. Σταθεροποίησις τοῦ ἀργύρου εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 50 cents κατ'οὔγγιαν. Ἴσως νὰ ἦτο φρονιμώτερον νὰ γίνη ἡ σταθεροποίησις εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον, π.χ. 35 cents καὶ κατόπιν ν'ἀναβιβασθῆ εἰς 40 c. κ.ὄ.κ. Ἄλλ'ἐν τέλει εἶναι πιθανὸν ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῶν 50 c. θὰ εἶναι ἀναγκαῖον, ἵνα δημιουργήσῃ παραγωγὴν 240 ἑκατομμυρίων οὔγγιων κατ'ἔτος, ἂν καὶ αἱ τιμαὶ τοῦ χαλκοῦ, μολύβδου καὶ ψευδαργύρου θὰ ἀσκοῦν σημαντικὴν ἐν προκειμένῳ ἐπίδρασιν.

6. Ἐνέργειαι πρὸς τόνωσιν τῆς ζητήσεως ἐκ μέρους τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἰδίως τῆς Κίνας.

7. Διεθνεῖς συνεννοήσεις πρὸς συγκρότησιν ἑνὸς διεθνοῦς ροοί, ἐλέγχοντος τὴν παγκόσμιον προσφορὰν καὶ ζήτησιν ἀργύρου. Συγκέντρωσις ἐντὸς τοῦ ροοί αὐτοῦ ὄλων τῶν ὑπαρχόντων ἀποθεμάτων μετάλλου καὶ γενικώτερα μέτρα πρὸς ἰσορρόπησιν τῶν κινήσεων ἀργύρου.

8. Τέλος χρησιμοποίησις τοῦ ἀργύρου ὑπὸ τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν ὡς μέρος τοῦ μονίμου καλύμματός των. ²

1. Τοῦτο θὰ συνετέλει, κατὰ τοὺς προτείνοντας τὸ μέτρον τοῦτο, εἰς ἀνακοπὴν τῆς πρὸς τὰς Ἑν. Πολιτείας καὶ τὰς ὑπολοίπους πιστωτρίας χώρας συγκεντρώσεως τῶν ἀποθεμάτων χρυσοῦ.

2. Ὁ Πολωνὸς οἰκονομολόγος F. Mlynski, ἀποκρούσας τὰς γνωστὰς ἀπόψεις τοῦ Cassel περὶ στενότητος χρυσοῦ, εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν πραγματείαν του περὶ χρυσοῦ κανόνος (σελ. 82—84) ὑποδεικνύει ὡς ἐν τῶν μέσων πρὸς ἐξοικονόμησιν χρυσοῦ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀργύρου ὡς μέρος τοῦ νομίμου καλύμματος τῶν Ἑκδ. Τραπεζῶν κατὰ ποσοστὸν 50), ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο μὲν διὰ διεθνεῖς πληρωμάς, θ'ἀντικαθίστα ὁμως μέρος τοῦ εἰς τὰ ταμεῖα τῶν Ἑκδ. Ἰδρυμάτων θαπτομένου ἀθίκτου καλύμματος.

Ἡ προπαρασκευαστικὴ ὁμως Ἐπιτροπὴ τῆς παγκοσμ. οἴκον. διασκέψεως, εἰς τὸ σχολιασμένον πρόγραμμα ἡμερησίας διατάξεως, τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε διὰ τὰς ἐργασίας τῆς τελευταίας ταύτης τὴν 20 Ἰαν. ἐ.ε., ἀποκρύπτει τὴν ἰδέαν τῆς ὡς μέρος τοῦ καλύμματος τῶν Ἑκδ. Τραπεζῶν χρησιμοποίησεως ταύτης τοῦ ἀργύρου. Θεωρεῖ τὴν ἰδέαν τῆς ἐπανεισαγωγῆς τοῦ διμεταλλισμοῦ ὡς μὴ δυναμένην νὰ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ

Ἐξ ὧσων ἐλέχθησαν δύναται τις νὰ ἀντιληφθῆ, ὅτι αἱ δυσχέρειαι περὶ τὴν ἀνατίμησιν τοῦ ἀργύρου δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητοι. Ἐὰν ὁμως ὀρμηθῶμεν εἰς τὰς κρίσεις μας ἀπὸ τὰ ἐν Ἀμερικῇ ληφθέντα ὑπὲρ τοῦ ἀργύρου μέτρα μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῆς χρυσῆς βάσεως τοῦ δολλαρίου, θ' ἀχθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ μέλλον τοῦ λευκοῦ μετάλλου δὲν φαίνεται τόσον σκοτεινόν, ὅσον συνήθως παριστάνεται. Ἡ Γερουσία διὰ ψηφίσματός της τοῦ Ἀπριλίου ἐ.ἔ. ἐξουσιοδότησε τὸν Πρόεδρον Ροῦσβελτ νὰ προβῆ εἰς τὴν κοπὴν ἀργυρῶν νομισμάτων ἀπεριορίστου ποσοῦ καὶ νὰ καθορίσῃ κατὰ τὴν κρίσιν του τὴν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν χρυσὸν τιμὴν τοῦ ἀργύρου. Εὐθύς δὲ μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ δολλαρίου εἶχεν ἐξουσιοδοτηθῆ οὗτος πρὸς ἔκδοσιν χαρτονομίσματος τριῶν δισεκατομμυρίων μὲ ἀντίκρυσμα χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Ἀφ' ἑτέρου αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι ἐδέχθησαν τελικῶς τὴν καταβολὴν 100 ἑκατομμυρίων \$ εἰς ἄργυρον διὰ τὴν πληρωμὴν πολεμικῶν χρεῶν, εἰς τιμὴν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰ 50

ἐφαρμοσθῆ ἀκινδύνως, ἐκτὸς ἂν συνεφώνουν πρὸς τοῦτο αἱ κυριώτεραι χῶραι τοῦ κόσμου. Πάντως, λέγει ἡ Ἐπιτροπὴ, ὡς ἡ μόνη διεθνὴς νομισματικὴ βᾶσις, ἥτις δύναται σήμερον νὰ γίνῃ παγκοσμίως δεκτὴ, παρέμεινεν ἡ χρυσῆ βᾶσις, τῆς ἰδέας τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ διμεταλλισμοῦ θεωρουμένης ὡς ἀνεφαρμόστου. Ὡς μόνον μέτρα, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ ληφθεῖν πρὸς ἀνατίμησιν τοῦ ἀργύρου, ὑποδεικνύει ἡ Ἐπιτροπὴ τὰ ἑξῆς:

1) τὴν μεγαλυτέραν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀργύρου ὡς ἐπιβοηθητικοῦ κερματικοῦ νομίσματος,

2) τὴν βελτίωσιν τῶν πωλήσεων αὐτοῦ ὑπὸ τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν Ἐκδ. Ἰδρυμάτων,

3) τὴν εὐρυτέραν βιομηχανικὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀργύρου.

Ὅσον ἀφορᾷ τέλος τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν χωρῶν τῶν χρησιμοποιουμένων τὸν ἄργυρον ὡς νόμισμα καὶ κυρίως μετὰ τῆς Κίνας, τὸ καλύτερον μέσον πρὸς ἐνθάρρυνσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου θὰ ἀπετέλει, κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ἀνύψωσις, ὅχι τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν τῶν ἐμπορευμάτων. Κάθε ἐνέργεια ἥτις θὰ ἀπέβλεπεν εἰς ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τούτου καὶ, ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, εἰς χρησιμοποίησίν του, δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἔχη εὐναικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ λευκοῦ μετάλλου.

Ἡ γνώμη αὕτη τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐμπειρογνομόνων δὲν φαίνεται πιθανὸν νὰ βαρύνῃ ἐπὶ τῶν ἐν προκειμένῳ ἐνεργειῶν τῆς παγκοσμίου Οἰκονομικῆς Διασκέψεως, ἰδίᾳ κατόπιν τῆς ἐν σχέσει μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀργύρου τροπῆς, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

cents κατ'οὐγγίαν καθαροῦ μετάλλου. Ἐκ παραλλήλου δὲ πρὸς τὴν κίνησιν ταύτην ὑπὲρ τοῦ ἀργύρου ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις, μία ὁμαδικὴ νομισματοκοπὴ ἀργύρου ἐκ μέρους πολλῶν Κρατῶν ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον. Οὕτω ἡ κοπὴ ἀργυρῶν νομισμάτων ἐπανελήφθη ἐν Γαλλίᾳ, ἡ δὲ Γερμανία τὰ χρησιμοποιοεῖ εὐρύτερον παρὰ ποτέ. Εἰς τὸ Βέλγιον, τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Τουρκίαν, εἰς τὸ Μεξικόν, τὴν Κολομβίαν, τὸ Περού καὶ τὴν Κούβαν ἡ χρῆσις τοῦ ἀργύρου τείνει ὁμοίως νὰ ἐπεκταθῇ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἐπῆλθε φυσιολογικόν, μία ἐλαφρὰ κατ'ἀρχὰς καὶ σημαντικὴ βραδύτερον, κατόπιν τῶν τελευταίων νομισματικῶν γεγονότων ἐν Ἀμερικῇ, βελτίωσις τῶν τιμῶν τοῦ ἀργύρου ἐσημειώθη εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγοράς.

Τὰ γεγονότα ταῦτα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ἄγων διὰ τὸν ἄργυρον δὲν ἐξέλιπεν ἐντελῶς. Κατόπιν ἰδίᾳ τῆς ὁμαδικῆς προσχωρήσεως τῶν κορυφαίων οἰκονομολόγων (ὡς ὁ Cassel, Fisher, Keynes κ.λ.π.) εἰς τὰς πληθωριστικὰς θεωρίας καὶ τῆς ἐμπράκτου τούτων ἐφαρμογῆς ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις, καὶ δεδομένου ὅτι ἡ παγκόσμιος νομισματικὴ ψυχολογία δὲν παρέχει εἰσέτι πρόσφορον ἔδαφος διὰ μίαν γενικὴν καθιέρωσιν τοῦ διευθυνομένου νομίσματος, ὁ ἄργυρος εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ παίξῃ σημαίνοντα ρόλον εἰς τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν τοῦ μέλλοντος.

Ὁ διμεταλλισμός, ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον αὐτοῦ μορφήν, εἶναι βέβαιον ὅτι κατεδικάσθη ὀριστικῶς εἰς τὰ νομισματικὰ συστήματα τοῦ κόσμου. Συνετέλεσεν ἄραγε εἰς τοῦτο ἡ μαζὶ μὲ τὴν νεωτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ ἀναπτυχθεῖσα χρυσηδονικὴ πίστις τῶν λαῶν καὶ ὁ προσανατολισμός των πρὸς ἀπλουστέρας οἰκονομικὰς διαδικασίας; Ἴσως. Ὅ,τι πάντως παραμένει ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως εἶναι ὅτι ἡ «οἰκονομικὴ ψυχολογία» τῶν νεωτέρων χρόνων (ἐὰν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν οὕτω τὰς ἐν σχέσει μὲ τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρώπων, τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν σφαῖραν τῆς διαισθητικῆς των ζωῆς) κάθε ἄλλο παρὰ εὐνοϊκὴ εἶναι διὰ τὴν παλινόρθωσιν ἐνὸς διμεταλλιστικοῦ συστήματος.

Ἐὰν ὅμως ἡ ἐπανεισαγωγὴ τοῦ διμεταλλισμοῦ, ὑπὸ τὴν πλήρη του μορφήν, κατέστη σονεπεία τῆς νεωτέρας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀδύνατος, εἶναι δίκαιον νὰ ἐπανακτῆσῃ ὁ ἄργυρος ἕνα μέρος τοῦ παρελθόντος γοήτρου του: Θὰ ἡδύνατο πράγματι, ἐπιτυγχανομένης καταλλήλως τῆς ἰσορροπήσεως μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως τοῦ μετάλλου, ν'ἀποτελέσῃ οὗτος μέρος τῶν νομίμων ἀποθεμάτων τῶν Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν, καὶ δὴ κατὰ ποσοστὸν καὶ τρόπον μὴ συνεπαγόμενον τὰ γνωστὰ μειονεκτήματα τοῦ διμεταλλισμοῦ. Ἡ ἐν

μέρει ἄλλωστε παλινόρθωσις τοῦ ἀργύρου εἰς ἓνα ὑπὸ τοιαύτας τραγικὰς συνθήκας ἀπωλεσθέντα θρόνον, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ συντελέσῃ κατὰ πολὺ εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ Διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῶν τιμῶν, ἅτινα θὰ σημάνουν τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τοῦ κόσμου. ¹

Πέτρος Τ. Κουβέλης

1. Δὲν εἶχομεν ὑπ' ὄψιν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὰς κατὰ τὴν Παγκόσμιον Οἰκονομικὴν Διάσκεψιν τοῦ Ἰουνίου ἐ.ξ. γενομένας διαπραγματεύσεις ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τοῦ ἀργύρου, αἵτινες κατέληξαν εἰς ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος συμφωνίαν μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τὸν ἄργυρον 8 χωρῶν. Τὸ περιεχόμενον τῆς συμφωνίας δικαιολογεῖ τὴν εἰς τὴν παροῦσαν ἐκδηλουμένην αἰσιοδοξίαν καὶ ἀπτελεῖ σημαντικὴν ἐπιτυχίαν τῶν προσπαθειῶν τῶν ἀνατιμητῶν τοῦ ἀργύρου καὶ ἰδίως τοῦ Ἀμερικανοῦ γερουσιαστοῦ Pittman. Διὰ τῆς συμφωνίας αὐτῆς, κατὰ τὰς ἀγγελίας τῶν ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων, αἱ Ἰνδία, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα, οἱ κυριώτεροι κάτοχοι ἀποθεμάτων ἀργύρου, δέχονται νὰ περιορίσουν διὰ μίαν τετρατίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 1ης Ἰαν. 1934, τὰς πωλήσεις των, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου αἱ πέντε κυριώτεροι ἀργυροπαραγωγαὶ χῶραι, ἦτοι αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι, ὁ Καναδᾶς, τὸ Μεξικόν, τὸ Περού καὶ ἡ Αὐστραλία θὰ ἐφαρμόσουν πρόγραμμα ἀπορροφήσεως ἐτησίως ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεών των ποσότητος ἀργύρου ἴσης περίπου πρὸς τὴν ποσότητα, ἣν ἐπιτρέπεται νὰ πωλοῦν αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι τρεῖς χῶραι. Τὸ μέγιστον δὲ ὄριον τῶν πωλήσεων ὠρίσθη διὰ τὰς Ἰνδίας εἰς 35 ἑκατ. οὐγγιῶν (οἷον ἀκριβῶς ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖον) καὶ διὰ τὴν Ἰαπωνίαν εἰς 5 ἑκατ. ἐτησίως. Ἡ Κίνα ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ πωλήσῃ ἄργυρον προερχόμενον ἐκ τῆς ἀχρηστεύσεως ἀργυρῶν νομισμάτων καθ' ὅλην τὴν τετραετίαν. Ἀφ' ἑτέρου αἱ 5 παραγωγαὶ χῶραι συνεφώνησαν ὅπως ἀπορροφοῦν 35 ἑκατ. οὐγγιῶν ἐτησίως.

Οὕτως, εἰς τὴν ἀγορὰν θὰ ριφθεῖν ἐκ τῶν κυβερνητικῶν ἀποθεμάτων κατὰ τὸ διάστημα τῆς τετραετίας μόνον 20 ἑκατ. οὐγγιῶν. Κατὰ συμπληρωματικὴν δὲ συμφωνίαν προβλέπεται ὅτι αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι θ' ἀγοράζουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐτησίας ποσότητος τῶν 35 ἑκατ., πιθανῶς περὶ τὰ 20 ἑκατομμ. οὐγγιῶν.